

જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

૫૫૬૬

નિન્દરૂપ છે;
હૃદયપૂર્ણ છે. ૧

અનન્ત છે;
દયપૂર્ણ છે. ૨

તું જ છે;
નિપ્રાણ તું. ૩

જ્ઞાનમગ્ન છું;
લો જ છું. ૪

વિહિત છે;
દયા કર. ૫

પુનઃ પુનઃ;
પાણીસાધના. ૬

ટો પ્રભુ!—
સુખી રહું. ૭

હે વિશ્વનાથ ! આવ્યો છું ઘણા ઉત્કટ ભાવથી-;
 વંદવા, સ્પર્શવા તારાં પવિત્ર પદપદ્મને. ૮
 હું ફક્ત એ જ માણું છું નભાવી નિજ શીર્ષને-;
 હું મુક્ત થાઉં અજ્ઞાન અને દૌર્ભાગ્યથી, પ્રભુ ! ૯
 અજ્ઞાનનાશે હું પામું પરમ જ્ઞાન-ઋદ્ધિને;
 અને દૌર્ભાગ્યના નાશે આત્માની પૂર્ણ શક્તિને. ૧૦
 મને છે પૂર્ણ વિશ્વાસ, પ્રભુ ! તારી કૃપા થકી-;
 મારા કલેશો હણાશે જ ને હણાશે બધી વ્યથા. ૧૧
 અને હું પામવાનો જ, પ્રભુ ! કલ્યાણધામને;
 મારી આ દૃઢ શ્રદ્ધાએ મને પૂરી નિરાંત છે. ૧૨

વિ. સં. ૨૦૨૧

જ્ઞાનપ્રધાનશોવણ જાઈન મુનિભાઈજી

માંડલ (વિરમગામ)

ઉપદેશ સરિતા

(A Stream of Advice)

સ્વ-કૃતા અંગ્રેજી અનુવાદ સંયુક્ત

રચયિતા :

ન્યા. ન્યા. મુનિ ન્યાયવિજયજી

વીર સં. ૨૪૯૩]

[વિ. સં. ૨૦૨૩

મૂલ્ય યે રૂપિયા

પ્રકાશક :

સેવંતીલાલ ભોગીલાલ વોહરા

માંડલ

(વીરમગામ-ગુજરાત)

મુદ્રક :

ગિરધરલાલ કુલચંદ શાહ

સાધના મુદ્રણાલય

દાણાપીઠ-ભાવનગર

ઉપદેશ સરિતા

[Upadeshasarita]

A Stream of Advice

By

Muni Nyayavijaya

with

his English translation

A. D. 1967

પહેલી આવૃત્તિના બે બોલ

ગુજરાતી કવિતાનો મને અભ્યાસ
નથી, છતાં મન પર એક તરંગ આવ્યો
અને શરૂ કરી, કે ફટોફટ બનતી ગઈ.
આ જાતની નાની નાની પ્યાલીમાં થોડો
જ્ઞાનરસ ભરી વાચકોની સમક્ષ ઉપસ્થિત
કરતાં મને આનન્દ થાય છે. પણ એનું
સ્થાયી આ વાચકોને ઉપયોગી થાય
એના પર આધાર રાખે છે. પણ ખીજી
રીતે, સદ્ભાવવિહિત સત્કર્મ સ્વયં
આનન્દરૂપ છે, એટલે આનન્દનું સંવેદન
છે છે ને છે જ.

તા. ૨૧-૧૦-૬૪ }
માંડલ (વીરમગામ) }

મુનિ ન્યાયવિજય

અર્પણ નિર્દેશ

ઉપદેશસરિતાની

અગાઉની કેવળ ગુજરાતી કવિતારૂપ આવૃત્તિ
યુગદષ્ટિધારક, મહામના, સુપ્રસન્ન વિદુષી

સાધ્વીજી

શ્રી સદ્ગુણાશ્રીજીની

શિષ્યા

શાન્ત, નમ્ર તથા સેવાનિમગ્ન, પવિત્રશ્રમણી

સાધ્વીજી

શ્રી કીર્તિસતાશ્રીજીને

અર્પિત કરાયેલી છે.

ઉદ્દ્યોધન

ઉપદેશસાર

જીવન અનન્ત છે, પણ અત્યાર સુધીનું આપણું જીવન કલુષિત, દુઃખી અને નમાલું રહ્યું છે. અજ્ઞાન અને તૃષ્ણાની હાલતમાં આપણે દુઃખો જ જોયાં છે. મોહ અને તૃષ્ણામાં જીવનાર, એમાં જીવન પૂરું કરનાર, એવું જીવન જીવી ચાલી નીકળનાર જીવ પાછાં નવાં દુઃખોની પરંપરામાં પટકાય છે. ભૂતદયા, વિશ્વમૈત્રી અને સદ્વર્તન એ જ એક અખંડ શાન્તિનો તેમ જ પરલોકને સુધારવાનો માર્ગ છે. આત્મવાદ કે ઇશ્વરવાદ કેવળ બોલવામાં નહિ, પણ વર્તનમાં— જીવનવ્યવહારમાં જ્યારે ઝળકે ત્યારે જ સાચા આસ્તિક (સાચા આત્મવાદી કે સાચા ઇશ્વરવાદી) થઈ શકાય. અને જે અનીતિ-અન્યાય-અસત્યનાં અનાચરણો-પાપોને પોતાના જીવનમાં નારિત કરી દે છે તે જ સાચો અને ભાગ્યશાલી નારિતક છે. આવો જ આસ્તિક અથવા આવો જ નારિતક

XX : XX

પોતાનું કલ્યાણ કરી જાય છે. કોઈ પણ મજહૂબનો બિલ્લો નહિ ધરાવનાર પણ નીતિ તથા પ્રામાણિકતાના માર્ગે પોતાનું કલ્યાણ કરી જાય.

મહાભારત કહે છે—

“आत्मनः प्रतिकूलानि परेषां न समाचरेत् ।”

અર્થાત્ પોતાને પ્રતિકૂલ, અપ્રિય હોય તે બીજાને ન કરવું. પોતાને દુઃખ અપ્રિય છે; ક્રોધ પોતાને ઇન્જ કરે, પોતાનું અપમાન કરે, પોતાની નિન્દા કરે તે પોતાને અપ્રિય છે. આમ દુઃખ, પીડન, નિન્દા, અન્યાય, અપમાન પોતાને અપ્રિય છે તેમ બીજાને પણ અપ્રિય છે. માટે બીજા તરફ એવું આચરણ ન કરવું. સાવ સાચું છે—

બહુ' કરીશ, બહુ' થશે; ઓરું કરીશ, ઓરું થશે.

કોઈ પર દ્વેષ ન કર. કોઈની ક્ષુદ્ર વૃત્તિથી નિન્દા ન કર.
કોઈનું ખુરું ન ચિંતવ. જેઓ તારા વિરોધી કે નિન્દક હોય
તેમની તરફ પણ દુષ્ટ કે રુષ્ટ ન થા. જેમ પાગલ યા સન્નિપાત
રોગથી ઘેરાયેલા માણસના લવારાને કોઈ ધ્યાનમાં લેતું નથી,
તેમ તેવા અજ્ઞાની માણસો અજ્ઞાનરોગથી ઘેરાયેલા હોય

તેઓ શું કરી રહ્યા છે એની તેમને ગમ હોતી નથી, માટે તેઓ ખરી રીતે દયાપાત્ર છે. અતઃ તેવાઓના ઉદ્ધત પ્રલાપ કે દૌર્જન્યપૂર્ણ વર્તન તરફ રોપ કરવો કે રાખવો ન ઘટે. તેમનું પણ ભલું જ ચાહીએ અને પરમાત્મા તેમને સદ્બુદ્ધિ આપે એવી જ ભાવના રાખીએ. વેરથી વેર વધે છે અને એનાં વહેણુ ભવાન્તરમાં પણ સાથે આવે છે અને એની ભીષણ આગમાં અનેક જન્મો સુધી સળગતા રહી બહુ બહુ દુઃખોમાં પટકાવું પડે છે. ઉદાત્ત માનવતા (સાચી માણસાઈ) ક્ષમા-જલથી વેરને ઘોઈ નાખવામાં જ છે. ધીર, ગંભીર, સહિષ્ણુ અને ઉદાર બની **મનને મીઠું** અને **નિર્મળ રાખવામાં જ** સાચો પુરુષાર્થ છે. એમાં જ કલ્યાણસાધનની કસોટી છે. ચિત્તની વિશુદ્ધિ, વ્યાપક મૈત્રી અને પરોપકાર-શીલતા એ જ જાત્રા અને સક્રિય અહિંસા છે, અને એ જ **જીવનનું અમૃત** છે.

એક દિવસે મંવાનું છેજ, પછી શું કામ માણસ મોહોન્મત્ત થઈ ફરે છે? એ કેમ ધ્યાનમાં લેતો નથી કે દુરાચરણનો જવાબ જરૂર આપવો પડશે? દુઃખપ્રદ અને હિંસાત્મક વિચિત્ર વિકલ્પકલ્પનાની જાળમાં એ અટવાયેલો રહે છે, પણ એ કેમ સમજતો નથી કે કાળનો ફટકો લાગતાં

કોઈને પણ અણધાર્યું ઊપડી જવું પડે છે અને બધું અહીં રહી જાય છે, કેવળ સત્ અને અસત્ કર્મના સંસ્કારો જ પરલોક-યાત્રામાં સાથે આવે છે ! દુનિયાની ખોટી આળપંપાળ મૂકી દઈ જીવન કેમ સુધરે એ તરફ ધ્યાન આપવું ખૂબ જરૂરનું છે. જીવન સુધરે તો પરલોક સુધરે. જીવન સુધરે દુઃસ્વાર્થ, મોહ, બુરી ટેવ અને દુરાચરણને મૂકી દેવાથી અને સત્ય-સંયમ-સેવાના પુણ્ય પથ પર વિહરવાથી.

આપણે બરાબર સમજી લઈએ કે સદ્ગુણસમ્પન્ન બનવું એ જ ભગવાનની સાચી પૂજા છે. પ્રાર્થના, ઉપાસના વગેરે સમગ્ર ધર્મક્રિયાનું એકમાત્ર પ્રયોજન સદ્ગુણસમ્પન્ન બનવું એ છે. પૂજા, ઉપાસના આદિ ધર્મક્રિયા દ્વારા આપણે ગુણી બનવા માટેની પ્રેરણા લેવાની છે, અને એ દ્વારા ગુણી બનવાનો અભ્યાસ કરવાનો છે. ગીતામાં ભગવાન કહે છે કે— જે તેને સત્કર્મોના રૂપમાં પૂજે છે તે સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરે છે.

જેનાચાર્ય શ્રી હરિભદ્ર પોતાના ‘અષ્ટક’ ગ્રંથના ત્રીજા અષ્ટકમાં જણાવે છે કે—

અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, નિર્જોભતા, ગુરુભક્તિ, તપ અને જ્ઞાન એ આઠ પ્રશસ્ત-પવિત્ર પુણ્યો છે. એ ગુણોનું

*** ❦ ***

પાલન કરાય તો એ “પુષ્પો” દેવાધિદેવને ચડાવ્યાં ગણાય. આ પ્રમાણે એ પુષ્પો ચડાવવાં અર્થાત્ આ પ્રકારની ‘પુષ્પ-પૂજા’ એ શુદ્ધ પૂજા છે.

આપણે બરાબર ધ્યાનમાં લઈએ કે આપણી લાંબા કાળની આ બધી દુર્ગતિ કેવળ આપણા અજ્ઞાન, મોહ અને પ્રમાદથી છે. એ દોષોને દૂર કરી સન્માર્ગવિષયક સમ્યગ્જ્ઞાન દ્વારા સન્માર્ગવિહારી બન્યા સિવાય આપણો ઉદ્ધાર નથી એ નક્કી વાત છે.

દાર્શનિક મતમતાન્તરોને વિસ્તાર બહુ મોટા અને ગભીર છે. કોઈ આત્મવાદી છે, તો કોઈ અનાત્મવાદી. આત્મવાદીમાં પણ કોઈ એકાત્મવાદી છે, તો બીજા નાનાત્મવાદી; કોઈ આત્મવિભુત્વવાદી છે, તો કોઈ દેહપ્રમાણુઆત્મવાદી. એ જ પ્રમાણે ઈશ્વરવાદના મતમાં ઘણી ભિન્નતાઓ છે. આ બધાં મન્તવ્યો એકબીજાં સાથે ટકરાતાં રહે છે અને વાદવિવાદનો વિષય અન્યાં રહે છે. એમ છતાં જગતની દૃષ્ટિ આગળ એક તત્ત્વ સુનિશ્ચિત છે, અને તે, બધા પ્રાણુધારીઓમાં—સમગ્ર જીવન્ત શરીરોમાં ‘હું’નું વેદન—સંવેદન થાય છે તે. એ સર્વાનુભવસિદ્ધ અને સર્વમાન્ય તત્ત્વના આધાર પર “જીવો અને જીવવા દો”નો ઉપદેશ સર્વગ્રાહ્ય અન્યો છે.

કદરમાં કદર કહેવાતી નાસ્તિક સંસ્થા પણ એ ઉપદેશને સ્વીકારે છે અને કર્તવ્ય માને છે. એ ઉપદેશ માનવસમૂહમાં એટલે મુધી વિસ્તરેલો છે કે બીજાના હિતને ભોગે પોતાનું હિત સાધવું એ અનીતિ છે, દાષ છે, પાપ છે એમ માણસમાત્રને સમજાયું છે, અને એથી એને સમજાયું છે કે ‘હું’નું સંવેદન બધા પ્રાણીઓમાં એકસરખું હોવાથી બધાએ પરસ્પર સહભાવ અને મૈત્રીથી રહેવું અને વર્તવું જોઈએ. નિઃસંદેહ, એ રીતે વર્તવામાં જ બધાનાં હિત અને સુખ સમાયાં છે.

—મુનિ ન્યાયવિજય

Entrance into Light

Life has neither beginning nor end. But our life upto this time, has passed impure, miserable and worthless. We in the condition of ignorance and avarice, have seen only misery. He who lives in infatuation and avarice, finishes his life in them and departs having lived such a life, is hurled again into a new series of miseries. Compassion towards all beings, universal friendship as well as good character, is the only path for the attainment of uninterrupted peace and for the improvement of rebirth. When the theory of I Self or Godhood, flashes, not in speaking only, but in behaviour also, only then

one can become a real theist (a true spiritualist or a God-believer). And he alone is a true and fortunate atheist (नास्तिक) who about himself effects non-existence (नास्ति) of sins of immorality, injustice and falsehood. Such a theist or such an atheist alone is able to achieve his welfare. A person is sure to obtain his welfare through the way of justice and honesty though not holding any medal or label of any sect.

Let us closely and firmly remember—

To do good to another is to do good to oneself. To injure another is to injure oneself.

Never cherish hatred, aversion, jealousy or resentment towards anyone. Never censure any other evil-mindedly. Never think ill of any being. Never be angry or spiteful towards even those who vilify you or have hostility towards you. As nobody cares for prattles of those who are

mad or of those affected with सन्निपात-delirium [the fever arising from a vitiated state of the three humours of the body], similarly, unwise men being surrounded by the disease of ignorance or infatuation, do not know what they do, and therefore they are truly pitiable, so a thoughtful man does not care for their insolent censures, nor becomes angry at their reproach. We should wish even such men good and only good, and pray to God for their wisdom and goodness.

We should bear in mind that enmity increases by enmity and its bitter fruits have to be suffered for a long time. Goodness or nobleness consists in washing off enmity by the water of forbearance. True manliness consists in being courageous, solemn, forbearing as well as generous and in making and keeping the mind sweet and stainless. In being so there is the very test of accomplishment of real welfare. The practical

and wakeful Ahinsā is only in the purity of mind, all-pervading friendship and being disposed to benevolence; and this is the only nectar of life.

One day it is indispensable to die, then why does a person move being intoxicated by infatuation or illusory attachment ? Why does not he attend to this matter that he will have surely to respond for his bad character ? He always remains meshed in strange, stormy and distressful ideas, but why does not he understand that he (every living being) alone will have to start suddenly at the stroke of death and will be able to take nothing with himself then, except merit and demerit ? It is most necessary for him to attend to how improvement of life, is done, giving up all useless anxiety and botheration, all unsubstantial entanglements and embarrassments. Life improves, then

rebirth improves. Life improves by forsaking bad habits, bad character, selfishness, delusion and illusory attachment, and by treating the good, noble path of truthfulness, self-restraint and service. Really speaking, such a life is itself its reward.

Let us rightly understand that to be virtuous or meritorious is only the real worship of God. The sole object of prayer, worship and all other religious rites, is to be virtuous or righteous, i.e. all religious rites are meant to have inspiration or force to be virtuous and thereby to be diligent towards the object.

In the Gitā (in the eighteenth chapter) the Lord says—

“स्वकर्मणा तमभ्यर्च्ये^१ सिद्धिं विन्दति मानवः ।”

i.e. he who adores Him in the form of his (good) actions, attains Perfection.

Thereupon it is clearly understood that good actions, good behaviour, good conduct is the real worship of God.

Teaches similarly the great Jaināchārya Haribhadra too,

Having taken duly into consideration that all this long-continued perdition or miserable condition of ours, is due to our illusory attachment and negligence only; let us remove them and become endowed with right conduct according to right knowledge. Only then there is our rescue.

Logical or philosophical discussions about the soul, God and the world, are very vast and very deep, and they remain striking against one-another and sometimes spreading a quarrelsome atmosphere in people. But-in spite of this, one fact is revealed before the universe and that is the inner feeling throbbing in all living beings, of "I"-"अहम्". On the foundation of this fact all-

known and universally acknowledged, the precept "Live and let live" has grown and become acceptable by all. Even the staunch atheistic institutions admit this precept and also believe it to be capable of being put into practice. This precept is diffused in people so far that they have understood that it is terrible injustice and a heinous sin to achieve one's own good by destroying or injuring others' good, and hence they have been able to perceive that as the feeling of "I" - "अहम्" throbs alike in all living beings, all human beings should behave mutually with good-mindedness and pure friendliness.

No doubt, good happiness as well as welfare of all, depends on behaving so (fairly and nobly).

Mandal

(Viramgam)

August, 1967

—Nyayavijaya

XX

હર્ષોદ્દગાર

આ પુસ્તકના મુદ્રણ અંગે માંડલના યશસ્વી સદ્-
ગૃહસ્થ શ્રી સેવંતીલાલ ભોગીલાલભાઈએ મમતાભરી
કાળજી-કાર્યની શરૂઆતથી લઈ સમાપ્તિ સુધી-જે
ખતાવી છે તે માટે એ ભક્તિશાલી સુજન શ્રાવકને
શુભં ભૂયાત્ ! સુખં ભૂયાત્ ! ભૂયાત્ કલ્યાણમુત્તમમ્ !

આ પુસ્તકના મુદ્રણમાં શુદ્ધતા માટે તેમ જ એને
સુશોભિત બનાવવા માટે સાધના મુદ્રણાલયના અધિપતિ
શ્રી ગિરધરભાઈએ જે સન્તોષકારક કાળજી રાખી છે
અને વખતસર કામ કરી આપ્યું છે તે માટે એ
મહાનુભાવ સદ્ગૃહસ્થને અમારા સહર્ષ ધન્યવાદ છે.

આ ચોપડીના મુદ્રણ વખતે આનાં અંગ્રેજી પ્રૂફ
અહીંની અંગ્રેજી હાઈસ્કૂલના શિક્ષક શ્રી નાનાલાલ-
ભાઈએ જોયાં છે; અને આના અંગ્રેજી શુદ્ધિપત્ર માટે
તેમણે ફરી બધા ફારમ જોઈ લીધા છે. તેમની આ
સૌજન્યપૂર્ણ ઉપક્રિયાથી હું ખરેખર ઉપકૃત છું.

આ ચોપડીનાં કેટલાંક પ્રૂફ અહીંની અંગ્રેજી હાઈ-
સ્કૂલના શિક્ષક શ્રી દલસુખભાઈએ પણ જોયાં છે, જે
માટે તેઓ અવશ્ય ધન્યવાદાહ છે.

તા. ૧૨-૬-'૬૭

માંડલ

(તા. વિરમગામ)

—મુનિ ન્યાયવિજય

શુદ્ધિપત્ર

Errata

પૃષ્ઠ Page	પંક્તિ Line	અશુદ્ધ Incorrect	શુદ્ધ Correct
૧૪	૧	શાસ્ત્રો	શાસ્ત્ર
૩૧	૫	...tions preads	...tion spreads
૪૫	૪	fool—	fool
૫૦	૪	delusary	delusory
૫૬	૪	enjoyments.	enjoyments,
૬૫	૫	for	for a
૮૩	૧	દુર્બુદ્ધિ	દુર્બુદ્ધિ
૮૬	૪	પ્રમત્તતાં	પ્રમત્તતા
૧૦૬	૨	કાલયાપન	કાલયાપન
૧૪૦	૧૦	all	All
૧૪૮	૪	off	of
૧૫૭	૧	કયા	કયા
૨૧૦	૫	be attitude	beatitude
૨૩૬	૬	becomes	becomes
૨૬૧	૨	સદાચરણથી જે રક્ષે	જે સદાચારથી રક્ષે

विषया नुष्ठम

[Contents]

विषय	पृष्ठ
उपक्रम—Commencement	१
अहिंसा—Harmlessness	५
धर्म—Dharma	१६
रत्नत्रय—The Three Gems	२५
गृहाश्रम—The order of the House-holders	३०
मोहनिरास—Hinderance of Moha	४३
स्व-परदया	
—Mercy to ones own Self and others	७८
चार भावना—Four Reflections	८०
स्वाध्याय—Sacred Study	८४
श्रद्धा—Faith	८६
भ्रातृद्विनी सेवा—Serving the Sick	८८

આર્થિક સહાયકોની નામાવલિ

- ૧૦૦૦) શેઠ મહાસુખભાઈ ધારશીભાઈના પુણ્ય સ્મરણાર્થે
તેમના પુત્ર ત્રંબકલાલ તથા તેમના પુત્રો ચીનુભાઈ,
જયુભાઈ, કેશરીભાઈ, સુખોદભાઈ તરફથી, માંડલ
- ૮૦૦) શ્રી સાગરગચ્છ ઉપાશ્રય પાટણ
- ૩૦૧) વોરા ભોગીલાલ તલકશી માંડલ
- ૨૦૦) હરગોવિન્દાસ રામજીભાઈ મુલુંડ (મુંબઈ)
- ૨૦૦) માણેકલાલભાઈ સરપચંદ મુંબઈ
- ૨૦૦) મણીભાઈ કેશવલાલ સરૈયા મુંબઈ
- ૧૫૧) શેઠ હીરાચંદ ધરમશીભાઈ માંડલ
- ૧૨૦) સુભદ્રાબેન બુદ્ધિલાલ દોશી માંડલ
- ૧૦૧) નવીનચંદ્ર ચીનુભાઈ માંડલ
- ૧૦૧) રતિલાલ સૌભાગ્યચંદ માંડલ
- ૧૦૧) મુલુંડ શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ
- ૧૦૦) હીરાલાલ મોતીલાલ શાહ અમદાવાદ
- ૧૦૦) ધરમશી પદમશી હ: વ્રજલાલ મુંબઈ
- ૧૦૦) વોરા અમૃતલાલ કેવળદાસ માંડલ

“ ઉપદેશ સરિતા ”માં આર્થિક સહાય આપનાર સદ્ગૃહસ્થો

૫૦૦)	શેઠ મહાસુખભાઈ ધારશીભાઈ	માંડલ
૧૦૦)	બહેરા ભોગીલાલ તલકશીભાઈ	માંડલ
૧૦૦)	દોશી કાળીદાસ વાલજીભાઈ	
૧૦૦)	શેઠ મહાસુખભાઈ ધારશીભાઈ	માંડલ
૧૦૦)	એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી	,,
૧૦૦)	શાહ ખુશચંદ સરપચંદ	મુંબઈ
૫૧)	શાહ રતિલાલ સૌભાગ્યચંદ	માંડલ
૫૧)	શાહ લીલચંદ અમૃતલાલ	,,
૫૧)	બહેરા વ્રજલાલ જેસંગભાઈ	,,
૫૧)	શાહ ચીનુભાઈ ગાંડાલાલ	,,
૫૧)	શાહ લીલચંદ મણીલાલ	,,
૫૧)	દોશી અમૃતલાલ જેસંગભાઈ	,,
૫૧)	શાહ ચીમનલાલ છોટાલાલ	,,
૫૧)	મેસર્સ ભરતકુમાર નરશીદાસ	,,
૫૧)	મેસર્સ લવજીભાઈ હકમચંદ	,,

XX. XXX

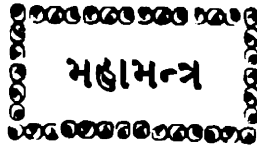
૫૧)	શાહ નટુભાઈ સુંદરજી	મુંબઈ
૫૧)	સરૈયા મણીભાઈ કેશવલાલ	,,
૨૫)	શાહ મગનલાલ જેડીદાસ	માંડલ
૨૫)	જેઠાલાલ આશાભાઈ	,,
૨૧)	દેસાઈ પ્રભુદાસ લાડકચંદ	,,
૧૧)	વેરા ચંદુલાલ આલચંદભાઈ	,,
૮૦૦)	“કલ્યાણ ભારતી” છપાવતાં વધારે વધેલ તે.	

૨૪૪૩) કુલ સરવાળો

ઉપર મુજબ સદ્ગૃહસ્થો તરફથી આ પુસ્તકમાં આર્થિક સહાય મળી છે. આ બધાં સદ્ગૃહસ્થ સહાયકોની ધર્મ-ભાવનાને ધન્યવાદ.

—મુનિ ન્યાયવિજયજી

Trust in the Supreme, follow the advice illuminated by Him and be absolutely fearless as well as happy.

—Muni Nyayavijaya

—પરમાત્મામાં વિશ્વાસ કર, એના ઉપદેશ પ્રમાણે ચાલ અને (એમ કરી) પૂર્ણ નિર્ભય તેમજ સુખી થા.

ઉપદેશસરિતા

(A Stream of Advice)

ઉપક્રમ

ધર્મસાધનનો સાર બતાવું એક વાક્યમાં-;
તે એ કે કોઈની સાથે અન્યાય કરવો નહિ. ૧

Commencement

I show the essence of Dharma in one sentence. It is this. Commit no injustice to anyone. 1

તો એ બળવવા નિત્ય સમુદય થવું ઘટે;
સર્વોદય તણે એ જ સાચો સરળ માર્ગ છે. ૩

x

x

x

So we should always be intent upon executing the purpose. It alone is the true and straight way to the advancement of all. 3

ચિત્તશુદ્ધિ અને શુદ્ધ કર્મોથી આપણે સદા-;
આનન્દી રહેવા સાથે આનન્દ વરસાવીએ. ૪

x

x

x

Let us be always joyful ourselves and
shower joy on others through the purification
of mind and actions. 4

અહિંસા

જેવો છે આપણો આત્મા તેવો સકલ પ્રાણીનો;
માટે બધાયની સાથે મૈત્રીથી રહેવું ઘટે. ૫

Harmlessness

The souls of all living beings are like our soul. Hence we should behave towards all with friendliness. 5

સુખ આપણને ઇષ્ટ અને દુઃખ અનિષ્ટ છે;
એવું જ સર્વને, માટે કેાઈને દૂભવો નહિ. ૬

x

x

x

Just as we like happiness and dislike pain,
so do all others also. So pain none. 6

ખીજને દુઃખ દેવાથી દુઃખની પ્રાપ્તિ થાય છે,
ખીજને સુખ દેવાથી સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. ૭

x

x

x

Misery is acquired by giving misery to others;
happiness is acquired by giving happiness to
others. 7

બીજના પ્રાણ લેવા તે હિંસા દારુણ દુષ્ટતા;
 ઘોર અજ્ઞાનતાથી એ થનારું ઘોર પાપ છે. ૮

x

X

X

22

To take the life of another is Himsā which is a terrible wickedness. It (Himsā) being committed through terrible ignorance, is a terrible sin.

અન્યની વસ્તુ વસ્રાદિ છીનવી લેવી પાપ છે;
તો અન્ય પ્રાણીના પ્રાણ લેવા એ ઉગ્ર પાપ છે. ૯

x

x

x

If it is sin to steal or snatch another's blanket
or any other thing, it is, certainly, the severest
sin to take another's life. 9

લેવા પ્રાણીતણા પ્રાણ દુર્બુદ્ધિ યા પ્રમાદથી-;
તે હિંસા પાપ છે મોટું, તે નહીં કરવું ઘટે. ૧૦

x

x

x

To take the life of another through evil-mindedness, ignorance or negligence, is Hinsā which being a heinous sin, must not be committed. 10

બગાડવું જે બીજનું વાણી યા કાયકર્મથી-;
વાચિકી, કાયિકી હિંસા તે છે જે આગ દુઃખની. ૧૧

x

x

x

To injure another through words or actions,
is an oral or a physical Hinsā respectively,
which is a fire of annoyance. 11

બગાડવાના બીજનું, બીજને હણવા તણા-;
વિચારો માનસી હિંસા મૂળ છે સર્વ પાપનું. ૧૨

x

x

x

Evil thought for injuring or killing another,
is a mental Hinsā which is the root of all sins.

આમ હિંસા ત્રિધા થાય મન, ભાષણ, કાયથી;
તે બધીના પરિત્યાગે અહિંસક થવાય છે. ૧૩

x

x

x

Thus Hinsā becomes of three kinds—mental, oral and physical. By avoiding all these Hinsās a person becomes non-violent (Ahinsaka). 13

“અહિંસા પરમો ધર્મઃ” બધાંયે શાસ્ત્રો ગાય છે;
કેમ કે સર્વ પાપોને ત્યાગતાં તે સધાય છે. ૧૪

x

x

x

All scriptures sing the auspicious saying
“અહિંસા પરમો ધર્મઃ” (non-violence is the greatest
Dharma), because it (Ahinsā or non-violence)
is achieved by removing all sinful acts. 14

અસત્ય બોલવું હિંસા, ચોરવું પણ તે જ છે;
ક્રોધ, લોભ, અનાચાર એ બધું પણ તે જ છે.

માટે અસત્ય ને બીજાં સઘળાં પાપ વર્જવાં-;
અહિંસાસાધકે, ત્યારે તેની સિદ્ધિ પમાય છે.

૧૫-૧૬

x

x

x

To tell a lie is Hinsā, to steal is Hinsā
and anger, greed or every bad deed is Hinsā.
So he who is inclined to accomplishment of
Ahinsā, should avoid sin of falsehood and all
other evils. Then the good virtue of Ahinsā is
achieved. 15-16

વિશુદ્ધ મનની વૃત્તિ, સુવિચાર, સુભાવના-;
એ માનસી અહિંસા છે સર્વ કલ્યાણનો ઝરો. ૧૭

x

x

x

Good attitude of mind, pure thought or
pious reflection is the mental Ahinsā which is
a stream of all welfare. 17

હિત, પ્રિય અને તથ્ય એવું વાક્ય વહાય જે ;
એ વાચિકી અહિંસા છે સર્વ આનન્દનો ઝરો. ૧૮

x

x

x

To speak what is beneficial as well as
pleasant (to others) and true, is the oral Ahinsā
which is a stream of all joy. 18

નિશ્ચય ભાવે કાયાથી ખીજાનું કરવું ભણું-;
એ કાયિકી અહિંસા છે સર્વ શાન્તિતણેા ઝરો. ૧૯

x

x

x

To do good pureheartedly to others by bodily
action, is the physical Ahinsā which is a stream
of all peace. 19

ધર્મ

દૂંકમાં, કોઈના પ્રત્યે દુર્ભાવ નહિ રાખતાં-;
ભલું બધાનું કરવું એ જ છે ધર્મસાધના. ૨૦

X

X

x

Dharma

To say about Dharma shortly, it is to do good to all, removing evilmindedness to anyone. 20

XX

પમાય કેરી આંખાથી, પમાય સુખ ધર્મથી;
મળે ખાવળથી કાંટા, મળે દુઃખ જ પાપથી. ૨૧

X

X

x

Mangoes are obtained from a mango tree, happiness is obtained from Dharma. Thorns are got from a babul tree, pain is got from Adharma (sin).

[Right conduct is Dharma, bad conduct is Adharma (sin).] 21

વિના આમ્ર નહીં કેરી, વિના ધર્મ ન શર્મ છે;
માટે ધર્મતણા માર્ગે સદા વિહરવું ઘટે. ૨૨

×

×

×

There is no mango without a mango tree;
there is no happiness without Dharma. There-
fore one should always tread the path of Dharma.

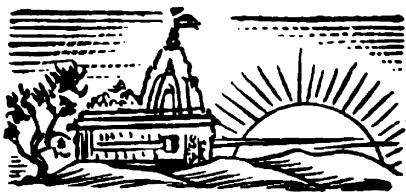
ધર્મનું ફળ ઈચ્છે છે સુખરૂપ બધા જનો;
પરન્તુ કેવું આશ્ચર્ય, ધર્મ આચરતા નથી ! ૨૩

✕

X

X

All persons desire happiness—the fruit of Dharma, but how strange it is that they do not perform Dharma ! 23

નથી જ ઇચ્છતું કોઈ પાપના ફળ દુઃખને;
તથાપિ કેવું આશ્ચર્ય, રાત્રે છે લોક પાપમાં ! ૨૪

x

x

No one wishes misery—the fruit of sin, but
how strange it is that they always remain engrossed
in committing sin ! 24

‘હું’ પીડાયા વિના જીવું, ને પીડાયા વિના મરું—
એ ઇચ્છા ચિત્તમાં ધર્મસ્થાપના થાય તો ફળે. ૨૫

x

X

X

The desire that I may live and die without being pained, can be fulfilled by the establishment of Dharma in the mind. 25

રત્નત્રય

જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર એ ત્રણેના સુયોગથી-;
થાય છે મોક્ષની પ્રાપ્તિ, માટે એ ત્રણ રત્ન છે.

યથાર્થરૂપે કરવું વસ્તુનું જ્ઞાન જ્ઞાન તે-;
જીવકર્માદિ તત્ત્વોમાં શ્રદ્ધા દર્શન જાણીએ.

હિંસાદિ પાપાયરણો ત્યજીને શુદ્ધ ભાવથી-;
અહિંસાદિ ગુણોની જે ચર્યા ચારિત્ર હોય તે.

૨૬-૨૭-૨૮

કલ્યાણમાર્ગનું સમ્યક્ જ્ઞાન જ્ઞાન ગણાય છે;
કલ્યાણમાર્ગમાં શ્રદ્ધા એ દર્શન મનાય છે.

એ માર્ગે ચાલવું એ જ ચારિત્ર કહેવાય છે;
આ રીતે પણ જ્ઞાનાદિનિરૂપણ કરાય છે. ૨૯-૩૦

x

x

x

To know rightly the path of spiritual welfare is Jnāna (knowledge), right belief in that path is Darshana (faith) and to follow that path is Chāritra (conduct). Thus are also defined Jnāna Darshana and Chāritra. 29-30

જ્ઞાનદર્શનસંશુદ્ધ ચારિત્ર મોક્ષમાર્ગ છે;
જ્ઞાનદર્શનસાક્ષ્ય એક ચારિત્રમાં જ છે. ૩૧

×

×

×

Chāritra (conduct) purified by right knowledge and right faith (સમ્યક્ જ્ઞાન and સમ્યક્ દર્શન), is the path to Emancipation. The fruitfulness of knowledge and faith, depends upon conduct (Chāritra) only. 31

એક છે સાધુનો ધર્મ અને બીજો ગૃહસ્થનો;
અહિંસાદિ વ્રતો સર્વે સાધુનાં સાર્વભૌમ છે.

અને ગૃહસ્થ લોકોનાં અણુવ્રત ગણાય છે;
સ્વભૂમિકા પ્રમાણે તે તેમણે પાળવાં ઘટે. ૩૨-૩૩

x

x

x

Dharma is of two kinds: one of monks and the other of house-holders. All the vows-Ahinsā and the others-of monks are સાર્વભૌમ i.e. applicable in all places and at all times. And those vows (Ahinsā and the others) of house-holders are અણુવ્રત i.e. Small or limited. They should observe those vows according to their stage.

32-33

ગૃહાશ્રમ

સદા સહિષ્ણુતા, વાણીવિવેક, મુખસૌમ્યતા;
અને આત્મીયતાભાવ બધા તરફ રાખીએ. ૩૪

x

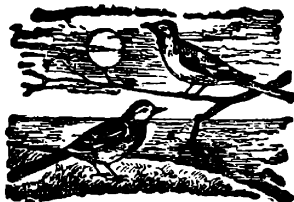
x

x

The order of the house-holders

One should always keep endurance, politeness of speech, gentleness on the face and friendliness towards all. 34

એથી રહે છે સહુલાવ ઘરમાં ને કુટુંબમાં;
ને એ આકર્ષણે કીર્તિ સર્વત્ર પથરાય છે. ૩૫

x

x

x

By means of these virtues is cherished good
affection in the home and the family; and owing
to this attractions preads fame everywhere. 35

સંપત્તિ છે ઘણું મૂલ્ય, મૂલ્ય સેવાતણું ઘણું;
ધનથી એ ઘણાં ઊંચાં, એ સર્વોત્તમ રત્ન છે. ૩૯

x

x

x

Unity is of great value, service is of great value; they are more valuable than wealth, they are the supreme gems. 39

કોઈથી ભૂલ ને થાય, ખગડે, વિણસે કંઈ-;
તોયે શાન્તિ જ રાખીને પ્રેમથી કહેવું ઘટે. ૪૦

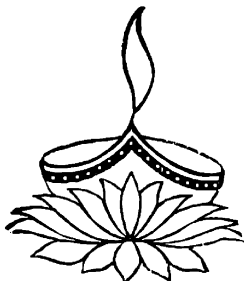
x

x

x

Even if some one mistakes or some thing
is spoiled by some one, one should remain calm
and suggest tranquilly and lovingly. 40

અનુકૂલ દશામાં તો બધાએ શાન્તિ હાખવે;
પ્રતિકૂલ દશામાં જે હાખવે શાન્તિ, ધન્ય તે. ૪૧

x

x

x

All keep peace in a favourable condition,
but he who keeps peace even in an unfavour-
able condition, is blessed. 41

અન્યોન્ય પ્રેમથી પૂર્ણ દમ્પતિ સર્વદા રહે-;
અન્યોન્ય સેવા કરતાં આનન્દોલ્લાસભાવથી. ૪૨

x

x

x

A married couple should always remain with
mutual full love, serving each other joyfully.

તેઓ અન્યોન્ય વિશ્વાસે સદા જળકતા રહે;
ખજનો પુણ્યલક્ષ્મીનો આવો દામ્પત્યધર્મ છે. ૪૩

×

×

×

Let a married couple always shine with mutual confidence. To live in this way is their religious and sacred duty which is a treasury of the wealth of merit. 43

કામબાળત આલસ્ય યા વાદ કરવો નહિ;
 ‘વધુ કામ વધુ *પુણ્ય’ સૂત્ર વીસરવું નહિ. ૪૪

x
x

x
x

x
x

Idleness or dispute does not deserve to be
 done about doing work. The precept “ Work is
 worship ” should not be forgotten. 44

* “ Work is worship. ”

કામ ગૌરવનું ધામ, વશીકરણ એ વળી;
ને એ અમૃત કાયાનું, કામનું આ મહત્ત્વ છે. ૪૫

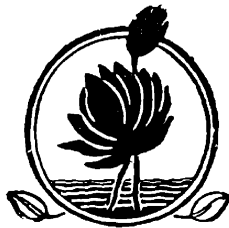
x

x

x

Performance of work is a source of fame
and also an enchantment. It is like nectar for
the body. This is the greatness of the perfor-
mance of work. 45

એ માટે આપણા ભાગે આવે કામ વિશેષ ને-;
તો આપણે વિશેષેણુ આનન્દિત થવું ઘટે. ૪૬

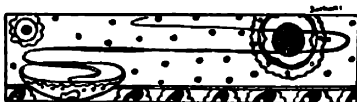
x

x

x

Hence if comes at our share more work to
do, then we should be more delighted. 46

મોહનિરાસ

મનુષ્ય વિષયાસક્ત બની કેવા કુકર્મમાં-;
ફસાય છે અને એની કેવી દુર્ગતિ થાય છે ! ૪૭

x

x

x

Hinderance of Moha

How addicted to sensual objects and bad deeds a man be, and consequently into what a perdition he has to fall ! 47

બની અર્થાન્ધ, કામાન્ધ ઘોર કર્મ કરી કરી-;
ભાહાન્ધ પોતે પાડે છે પોતાને ઘોર ગર્તમાં. ૪૮

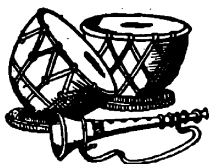
x

x

x

A man blinded by delusion, running mad
after wealth and lustfulness, hurls himself into
a terrific abyss by committing bad actions. 48

જીવવું છે બહુ થોડું અને તોફાન કેટલાં !
કેવી કરે છે મૂર્ખાઈ મૂર્ખાત્મા આત્મઘાતની ! ૪૬

x

x

x

Living is very short and how much tumult
is ! What a foolishness of suicide a fool-
commits ! 49

વિશ્વના સર્વ સંબંધો ક્ષણભંગુર સ્પષ્ટ છે;
એમાં મોહી બની આત્મા નહિ વીસરવો ઘટે. ૫૦

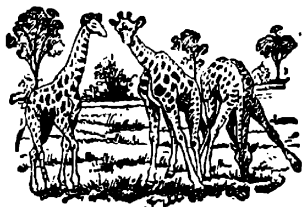
x

x

x

All worldly relations are clearly transitory,
so it is not proper for a person to be attached
to them and to forget the soul. 50

આત્માને ઓળખો ભગ્યો ! એતનારૂપ તત્ત્વ એ;
સ્વરૂપે પરમ જ્યોતિ, અનન્તાનન્દવીર્ય છે. ૫૧

x

x

x

Oh good one, know the Soul. It is the embodiment of consciousness and naturally (in its real or intrinsic nature) possessing the supreme light of knowledge as well as infinite pleasure and power. 51

કિન્તુ એ જડ xકર્મોથી છે આવૃત અનાદિથી-;
એથી જ આ પ્રવર્તે છે દુર્દશા આત્મદેવની. ૫૨

xકર્મો જડ અને પુદ્ગલરૂપ દ્રવ્ય છે.

x

x

x

But the soul has been enshrouded by xKarma
from beginningless time. It is Karma owing to
which this is the degradation of the soul. 52

xKarma is a particular kind of matter (Pudgala),
of course, inanimate.

કર્મના પડદા એના ચિરાય નહિ જ્યાં સુધી-;
સ્વરૂપ એનું પોતાનું પ્રગટે નહિ ત્યાં સુધી. ૫૩

x

x

x

So long as the curtains of Karma by which the soul is concealed, are not rent, its real or intrinsic nature cannot be manifested. 53

મતાં મોહતણે નાશ પડદા એ ચિરાય છે;
અજ્ઞાન, રાગ ને દ્વેષ મોહનાં ત્રણ રૂપ છે. ૫૪

x

x

x

Moha being totally annihilated those curtains are rent. The three forms of Moha are delusory ignorance, attachment and aversion. 54

એ સર્વ મોહ છેદાતાં વીતરાગ થવાય છે;
વીતરાગત્વની પ્રાપ્તિ એ જ કૈવલ્યધામ છે. ૫૫

X

X

X

All that Moha being annihilated one becomes Vitarāga—dispassionate. The attainment of full passionlessness is verily the state of Kaivalya (Godhood or Supremacy). 55

શા માટે તું અહીં લદ્ર ! આંવ્યો છે એ વિચાર તું;
 નથી આંવ્યો અનાચાર-દુષ્કર્મો કરવા અહીં.
 બીજને ઠગવા માટે ને બીજને સતાવવા-;
 બીજને દુઃખ દેવાને નથી આંવ્યો જ તું અહીં.
 તું આંવ્યો છે અહીં સર્વ પ્રાણીનું કરવા લલું;
 લલું કરે જે બીજનું તેનું થાય લલું-લલું.

૫૬-૫૭-૫૮

x

x

x

Oh good one, think of why you have come here. You have not come here to commit evil or immoral deeds.

You have not come here to cheat, annoy or pain others, but you have come here to do good to others. He who benefits others, becomes well benefited himself. 56-57-58

તું આવ્યો છે અહીં ભદ્ર ! આત્માને વિકસાવવા-;
જિતેન્દ્રિય અને સત્ય-અહિંસા-શીલવાન્ બની. ૫૯

x

x

x

You have come here to elevate your self,
having conquered your senses and being
compassionate, truthful as well as well-disposed.

59

પરોપકાર છે પુણ્ય, પરપીડન પાપ છે;
એ જ છે સર્વ શાસ્ત્રોનો સાર, સત્યપ્રકાશ છે. ૬૧

x

x

x

**Benevolence to others is merit and annoyance,
sin. This is the essence of all religious
scriptures and the light of truth. 61**

મૂળ છે ઉગ્ર પાપોનું અન્ધતા અર્થ-કામમાં;
અનન્ત દુઃખનો માર્ગ એ છે ત્યાજ્ય જ સર્વથા. ૬૨

x

x

x

The state of being blinded by cravings of wealth and sensual enjoyments. is the root of heinous sins. It being the way to boundless misery, deserves to be forsaken. 62

અર્થમાં યોગ્ય સન્તોષ, યોગ્ય સંયમ કામમાં-;
આપણે રાખીએ નિત્ય, એ જ કલ્યાણમાર્ગ છે. ૬૩

x

x

x

We should keep proper content about wealth
and proper restraint over sensual pleasures. It is
the only way to welfare. 63

જેને હણે છે, પીડે છે તે તું પોતે જ છે અહો !
પીડે છે તું જ પોતાને બીજાને પીડતો થકો. ૬૪

x

x

x

He whom you kill or molest, is just you.
Distressing others, you are, indeed, distressing
your self. 64

બની દયાળુ સર્વત્ર અહિંસા-ધર્મ સાધ હે !
એ જ સંપૂર્ણ કલ્યાણ-ફળનું કલ્પવૃક્ષ છે. ૬૫

x

x

x

Being merciful towards all, perform the
sacred duty of Ahinsā. It alone is the wish-
yielding tree of full welfare. 65

પરિગ્રહતણો મોહ જેમ જેમ વધ્યા કરે-;
તેમ તેમ વધે હિંસા અને પાપ ઘણાં વધે. ૬૬

x

x

x

The more attachment to property (Parigraha)
is increasing, the more Hinsā and other sins
are increasing. 66

વધે છે જેટલી ઈચ્છા, વધે છે દુઃખ તેટલું;
શમે છે જેટલી ઈચ્છા, વધે છે સુખ તેટલું. ૬૭

x

x

x

The more the momentum of desire increases,
the more misery increases, the more desire
subsides, the more happiness increases. 67

માટે અહિંસાનો અર્થો પરિગ્રહતણી તૃષા-;
ઓછી જ કરતો જાય, એ જ છે ધર્મસાધના. ૬૮

x

x

x

Therefore he who is desirous of observing Ahinsā, should be lessening the thirst for possessions (Parigraha). Such a practice is a religious practice. 68

ગરીબ પણ સન્તોષી, કર્મશીલ સુખી જ છે;
રાજા પણ નથી એવો સુખી જે લોભગ્રસ્ત છે. ૬૯

x

x

x

One who is contented as well as diligent,
even though poverty-stricken, is verily happy.
Even a king who is avaricious, is not so happy
as the abovesaid one. 69

તૃણાનું મુખ મોટું છે, એ તો કાટયે જ જાય છે-;
મોટા મોટા પદાર્થોથી હમેશાં પૂરવા છતાં. ૭૦

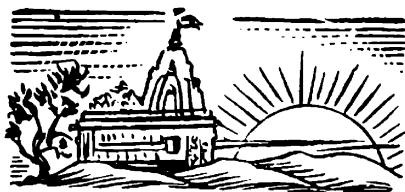
x

x

x

The mouth of avarice is extremely big, and
the more it is filled with very many great articles
or objects, the more it would be widened. 70

ઐહિક સ્વલ્પ ભોગોમાં રૂબી રહી વહોરવું-;
સુદીર્ઘ કાળનું દુઃખ એ કેવી ઘોર મૂર્ખતા ! ૭૧

x

x

x

What a foolishness it is to be engrossed
in worldly enjoyments and consequently to fall
into misery for the present and specially for
long future time ! 71

ત્યજ ભોગ-વિલાસોને સત્કર્મોથી ઉપાજીવું-;
અનન્ત કાળનું સૌખ્ય એ કેવી બુદ્ધિશાલિતા ! ૭૨

x

x

x

What a wisdom it is to be devoted to pure and pious actions, having forsaken the attachment to sensual pleasures, and to earn in this way, happiness for the present and all the infinite future time ! 72

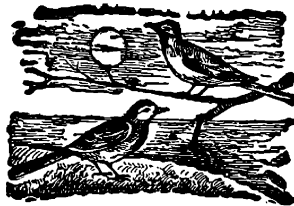
સદ્દૃષ્ટિયોગે સન્તોષ જ્યારે સુદૃઢ જાગશે-;
ત્યારે જ શમશે તૃષ્ણા, ત્યારે જ સુખ આવશે. ૭૩

x

x

x

When contentment will firmly arise through
discretion, only then avarice will be appeased
and also happiness will be attained. 73

સમુદ્ર સંઘરે છે તો નીચે નીચે જ જાય છે;
હાતાર મેઘ ગળે છે વિશ્વના મસ્તકે ચડી. ૭૪

x

x

x

The sea is disposed to collect (water), so
it has gone down to Pātāla (nether world),
while the benevolent rain having ascended to
the head of the world, thunders. 74

સંસારે એક તૃષ્ણા જ સર્વદુર્ગતિ-મૂલ છે;
એક સન્તોષ-સમ્પત્તિ સર્વસમ્પત્તિ-મૂલ છે. ૭૫

x

x

x

In the world, only avidity is the root of all kinds of degradation or misery; and only contentment is the source of all kinds of happiness or serenity. 75

ગૃહસ્થ પણ સન્તોષી વન્દનીય વિભૂતિ છે;
યતી પણ અસન્તોષી દીન-હીન, દારિદ્ર છે. ૭૬

x

x

x

Even a house-holder, if well-contented, is
an adorable personality, while a monk, if greedy,
is indigent and wretched. 76

એ છે સર્વાનિધિસ્વામી, દેવોને પણ વન્ધ છે-;
જેનું જીવન સન્તોષસમૃદ્ધિથી સમૃદ્ધ છે. ૭૭

x

x

x

He is the lord of all treasures and adorable
even by gods, whose life is prosperous with
the great riches of contentment. 77

ભોજનાદિક છે જેનું આત્મકલ્યાણહેતુએ-;
અપરિશ્રુત, સન્તોષી એ સન્ત ભગવન્ત છે. ૭૮

x

x

x

He whose eating etc. are for the purpose
of his spiritual good and who is well-contented
as well as without possessions, is a blessed
saint. 78

આત્મકલ્યાણનો સર્વોત્તમ આદર્શ એ જ કે—;
સમગ્ર લોગલાલોચી ચડે છે ત્યાગ તેમનો. ૭૯

x

x

x

The renouncement of worldly enjoyments is far better than their gain. This (the renouncement) is the highest ideal of spiritual welfare.

મરતાં કોઈની સાથે કશું ચે આવતું નથી;
માટે લોભ ત્યજી ચોગ્ય દાનશીલ થવું ઘટે. ૮૦

x

x

x

When one dies, nothing comes with one,
so abandoning greediness one should be
munificent. 80

કલ્યાણકારી કાર્યોમાં વ્યય તે વ્યય છે નહિ;
પરન્તુ તે ઘણી વૃદ્ધિ સાથે પાછું મળે જ છે. ૮૧

x

x

x

What expense is done in useful good, noble actions, is not expense, but it is certainly regained with much increase. 81

દુઃખીને કરુણાલાવે, સન્તને ભક્તિલાવથી—;
યથાશક્તિ કરેા દાન, મનુષ્યોચિત ધર્મ એ. ૮૨

x

x

x

Gift to the miserable with compassion and
to the good or ascetics with devotion according
to your ability; that is the human duty. 82

સર્વભૂતહિતાર્થે જે સર્વદા યતનશીલ છે—;
પરોપકારવ્યસની તે જ સર્વોચ્ચ રત્ન છે. ૮૩

x

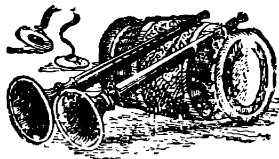
x

x

That person habituated to benevolence, who
is always diligent to benefit all beings, is the
best or greatest of all the gems in the world.

83

સ્વ-પર-દયા

રોગી છે આપણો આત્મા એ વાત સમજાય જો—;
તો એના પર કારુણ્ય જાગે એ સ્વદયા કહો.

સ્વદયાથી સ્વઆત્માને સ્વસ્થલાવ પમાડવા—;
પ્રવર્તશે મહાભાગ સમ્યક્ સાધનયોગથી.

એ ક્રિયામાં ખતે છે જ અન્યકલ્યાણયોજના;
સ્વદયાયોગથી આમ ખતે પરદયા મહાન.

૮૪-૮૫-૮૬

Mercy to one's own self and others

If it is felt that our soul is overcome with a particular disease, then arises compassion for it (the self). This compassion is called स्वदया-Self-compassion.

Through this Self-compassion one will try to attain one's own spiritual serenity by adopting right means.

And in this process, the act of benefiting others, is sure to be performed. Thus परदया-benefit to others, accrues from स्वदया-Self-compassion. 84-85-86

ચાર ભાવના

બધાય પ્રાણીઓ પ્રત્યે રાખવી ક્ષેમભાવના—;
 યા સદ્ભાવ સુખી પ્રત્યે એ કહી મૈત્રીભાવના. ૮૭

x

x

x

Four Reflections

To cherish good feeling towards all creatures
 and to have good disposition i. e. not to have
 jealousy towards the happy, is called મૈત્રીભાવના—
 Maitri Bhāvanā 87

કોઈના સદ્ગુણો પ્રત્યે માન-આદર રાખવો-;
અને પ્રમોદ ધરવો એ છે પ્રમોદભાવના. ૮૮

x

x

x

To feel delight in, and reverence for, the
virtues of any persons whatsoever, is પ્રમોદભાવના
(Pramoda-Bhāvanā). 88

દીન-હીન, વિપદ્વંસ્ત, રોગીની દુઃખવેદના-;
શમાવવાનો સદ્ભાવ એ છે કારુણ્યભાવના. ૮૯

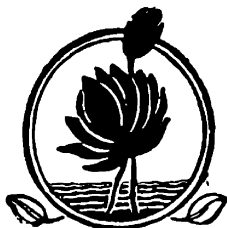
x

x

x

To feel or have compassion for those who
are poor, wretched, calamitous or diseased, is
કારુણ્યભાવના (Kārunya-Bhāvanā). 89

સમજાવ્યો નહીં સમજે તે હૃદયુદ્ધિ મનુષ્ય પર-;
ઉપેક્ષા કરુણાયુક્તા એ છે માધ્યસ્થ્યભાવના. ૯૦

x

x

x

To hold the attitude of indifference endowed with mercy, to that evil-minded person who cannot understand (good) even though well-explained, is માધ્યસ્થ્યભાવના (Mādhyaस्थ्यa-Bhāvanā). 90

Sacred Study

By always doing sacred good study (स्वाध्याय) mental peace and right knowledge are obtained,

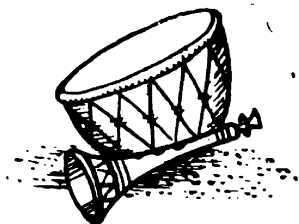
and the light of right faith is lightened, whereby right conduct is formed and elevated,

and all the troubles of attachment and hatred subside, and the highest summit of welfare can be ultimately reached.

Thus स्वाध्याय is very useful in the course of spiritual life. For this very reason it is laid down in the class of the inner penance.

91-92-93-94

Faith

Though we know some medicine as curative, yet if we have no confidence in its curativeness, then we would probably be negligent in taking it; similarly, though we know the way of Dharma as such-as auspicious, yet if we have no confidence in its auspiciousness, then we would be negligent in rightly performing it and hence we would not be able to attain self-good.

95-96-97-98

Serving the Sick

Lord Mahāvira said—

He who serves the sick or the languid, serves me right-wittedly, and he who serves me right-wittedly, is sure to serve the sick or the languid.

How useful this preaching of Lord Mahāvira is about the serving of the sick or the languid !

To serve and console the diseased or the miserable, is the deed of compassion which is, surely, an abode of inexhaustible merit.

99-100-101-102

ઉચ્ચ-નીચ

બ્રાહ્મણો, ક્ષત્રિયો, વૈશ્યો ને શૂદ્રો કર્મથી કહ્યા-;
*શાસ્ત્રમાં, આપણે સમ્યક્પ્રકારે એ વિચારીએ.

૧૦૩

x

x

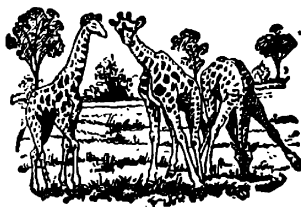
x

High and Low

According to scriptures a person is a Brāhmana, Kshatriya, Vaishya or Shudra according as he does the work befitting a Brāhmana, Kshatriya, Vaishya or Shudra. Let us well think over this. 103

* ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર, ૫મીસમું અધ્યયન, ૩૨મી ગાથા.

ને શૂદ્ર છે સદાચારી તો બ્રાહ્મણ ગણાય છે;
ને બ્રાહ્મણ દુરાચારી તો તે શૂદ્ર કહાય છે. + ૧૦૪

x

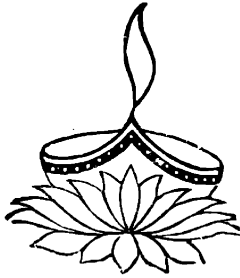
x

x

A Shudra, if well-conducted, is considered as a Brāhmana, and a Brāhmana, if ill-conducted, as a Shudra. 104

+ જુઓ મહાભારત.

ઉચ્ચત્વ એવં નીચત્વ છે આધારિત કર્મ પર;
સત્કર્મ શૂદ્ર છે ઉચ્ચ, દુષ્કર્મ દ્વિજ નીચ છે. ૧૦૫

x

x

x

To be superior or inferior, depends upon one's actions. A Shudra who is habituated to actions pure and pious, is superior, while a Brāhmana who is addicted to bad deeds, is inferior. 105

કરી શકે છે કલ્યાણ પ્રાપ્તિદિક્ જેટલું-;
કરી શકે છે મહિલા ને શૂદ્ર પણ તેટલું. ૧૦૬

x

x

x

A woman and a Shudra are as much competent to attain advancement as is a Brāhmana or another. 106

શૂદ્રો ને મહિલાઓ પણ તત્ત્વવેત્તા થયાં જ છે;
અને પરમકલ્યાણપદા૩૬ થયાં જ છે. ૧૦૮

x

x

x

Even Shudras and women have, indeed, become philosophers and reached the highest state of welfare. 108

સામ્યવાદ

અન્નાદિસૌલભ્યાધારે આળાદી દેશની ટકે;
હોતાં અન્નાદિના વાંધા આળાદી નષ્ટ થાય છે. ૧૦૬

x

x

x

The theory of Equality

The prosperity of a country depends upon corn and clothing (and such other first important things) being easy of attainment; otherwise (those things being difficult of attainment) the country is bitterly reduced to degradation. 109

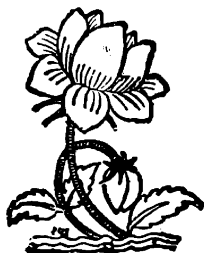
અધાંને જોઈએ રોટી, એ વિના ધર્મ થાય શું ?
પુરાતાં પેટનો ખાડો જિગે છે ધર્મભાવના. ૧૧૦

X

x

X

All want bread without which how is even Dharma to be performed ? The pit of belly being filled, may awake the zeal for performing Dharma. 110

નહીં તન, વિના અન્ન, વિના તન નહીં મન;
દારિદ્ર્યરોગે મોટું પશુ રાષ્ટ્ર વિધ્વસ્ત થાય છે. ૧૧૧

x

x

x

There is no body (physical energy) without food, and without body there is no mind (mental energy). Even a large country is ruined owing to its disease of indigence. 111

પરિબ્રહ્મપરીમાણુ વ્રત લાભ્યું ગૃહસ્થનું;
એની જરૂર છે ખૂબ આજે વિષમકાળમાં. ૧૧૨

x

x

x

House-holders are ordered by ancient great seers that they should set a limit to their holding of property (પરિગ્રહ). This vow is, at this hard age, highly necessary. 112

એનો પ્રચાર ને થાય સમ્યગ્ રૂપે સમાજમાં-;
તો બધાએ સુખી થાય અન્ન-વસ્ત્રાદિ વસ્તુથી. ૧૧૩

x

x

x

If this vow is well spread among the householders, (the distress of poverty embracing the country surely flees away and) all would be happy by the acquisition of corn, clothing etc.

સામ્યવાદતણેા મુદ્દો આમાં આવી જ જાય છે;
અને ભારતની આ છે પુરાણી ધર્મ્ય સંસ્કૃતિ. ૧૧૪

x

x

x

In this vow is well contained the purport of
the theory of equality. This is the ancient
religious culture of India (Bhārata). 114

જીવનરસ

રસાત્મક કહ્યું કાવ્ય, અને જીવન કાવ્ય છે;
માટે જીવનયાત્રામાં રસનું સ્થાન મુખ્ય છે. ૧૧૫

x

x

x

The taste of Life

The essence of poetry is a joyful sentiment, life also is a poetry, so our course of living should be joyful; we should incessantly try to extract joy from our inner divine substance the nature of which is joy. x 115

x આનન્દં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન ત્રિમેતિ કદાચન ।

આનન્દં બ્રહ્મણો રૂપમ્ ।

નથી યદિ રસોન્મેષ આપણા જીવિતવ્યમાં-;
તો એ જીવન કંગાલ અને મૃત-સમાન છે. ૧૧૬

x

x

x

If there is no light of delight in our life,
that life is wretched and almost dead. 116

જીવનાત્મક કલ્પવૃક્ષ, વિના રસ ન ખીલશે;
એને ખીલવવા માટે મૂળમાં રસ જોઈશે. ૧૧૭

x

x

x

The wish-yielding tree (કલ્પવૃક્ષ) in the form of life, will not bloom without Rasa (joy), so Rasa is necessary in the root for expanding that tree. 117

રસ હોવો ઘટે ઉચ્ચ અને ઉદાત્ત આપણો;
એ છે જીવનના પ્રાણ અને સુખતણો ઝરો. ૧૧૮

x

x

x

We require a good and high Rasa which is the essential requisite of life and a stream of happiness. 118

ઉદાત્ત રસના યોગે કુવિચાર નથી થતા;
અને આનન્દથી પૂર્ણ કાલપાપન થાય છે. ૧૧૯

x

x

x

It is the high and good Rasa whereby bad
thoughts do not rise and time is joyfully passing.

ઉદ્ધાત રસના ક્ષેત્રે જે છે કાર્યપરાયણ-;
એને સુગમતાવાળું બને છે બ્રહ્મચર્ય પણ. ૧૨૦

x

x

x

The observance of Brahmacharya becomes
easy for him who is engaged in the object of
a good and high Rasa. 120

જ્ઞાનસંવર્ધન દ્વારા રસોન્મેષ મનુષ્યને-;
 ઉચ્ચે ચડાવી કલ્યાણ-શિખરે લઈ જાય છે. ૧૨૧

x

x

x

The elevation of pure and pious Rasa raises
 a man upward and leads him to the summit
 of welfare by increasing his knowledge and
 wisdom. 121

બ્રહ્મચર્ય

વિશુદ્ધ ચર્યા આત્માની વસ્તુતઃ બ્રહ્મચર્ય છે;
એને માટે જરૂરી છે ચિત્તેન્દ્રિયવશીક્રિયા. ૧૨૨

x

x

x

Celibacy

Brahmacharya is, in fact, the pure and pious conduct of the soul, for which subjugation of mind and senses is highly necessary. 122

સગાઈ ખૂબ રાખે છે અન્યેન્ય ઇન્દ્રિયો બધી;
માટે *પ્રહ્માર્થ એ સર્વે સંયમી રાખવી ઘટે. ૧૨૩

x

x

x

There is mutual close relation among senses,
so for Brahmacharya one should keep all the
senses under complete control. 123

* અભિચાર્ય માટે.

સમ્યગ્દર્શનથી, ધૈર્યવૃત્તિથી, શુદ્ધ સંગથી-;
સત્કર્મયોગથી સમ્યક્ પ્રહાર્ય પળાય છે. ૧૨૪

x

x

x

Brahmacharya can be well observed by strong confidence (in the auspicious path), courage, good company and good performance of actions. 124

સદૈવ રત રહેવાથી લોકકલ્યાણ-કાર્યમાં-;
 બ્રહ્મચર્યાતણી સિદ્ધિ આનન્દથી પમાય છે. ૧૨૫

x

x

x

Brahmacharya is joyfully observed by being
 always devoted to actions beneficial to man-
 kind. 125

ન લક્ષ્મીવન્તની લક્ષ્મી, ન વિદ્વાન્ની સરસ્વતી-;
સુખ આપી શકે તેને, યદિ તે હૃતવીર્ય છે.

૧૨૬

x

x

x

The wealth of the wealthy or the learning
of the learned who are imbecile, cannot give
happiness to either. 126

સુખી છે વીર્યરક્ષાથી શ્રમજીવી ગરીબ પણ;
 દુઃખી છે વીર્યના નાશે ધની ને *ધરણીશ પણ. ૧૨૭

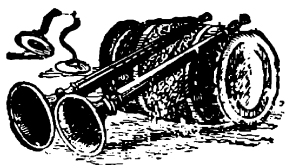
x

x

x

Even a poor labourer is happy by his preservation of vitality, while even a rich man or a king is miserably living owing to his being bereft of vigour. 127

* રાજા.

શુકે છે દેહનો સ્તાંભ, એ ઢૂટે તો રહે જ શું ?
ધક્કુનો રસ ખેંચાતાં ફક્ત કૂચા રહે પછી. ૧૨૮

x

x

x

Semen is the pillar of the body. When the pillar is destroyed, the body becomes a mass of ruin. The juice being drawn out from a sugar-cane, it (the sugar-cane) remains only refuse.

બ્રહ્મચર્યપ્રતિષ્ઠાથી વીર્યનો લાલ થાય છે;
 આખા જીવનમાં એથી રોશની પથરાય છે.
 પ્રગટે છે મનઃસત્ત્વ, સંકલ્પસિદ્ધિ થાય છે;
 ઓજસ, વર્યસ, યશસ, તેજસને પ્રસાદ પમાય છે.

૧૨૯-૧૩૦

x

x

x

Brahmacharya being well established in life, the growth of vitality is obtained, light is spread in the whole course of living, mental spirit as well as will-power is manifested and strength, magnificence, fame, grandeur and serenity or cheerfulness are acquired. 129-130

બને સ્વપત્નીસન્તોષી ગૃહસ્થાશ્રમ-લાઇઓ;
બને સ્વપતિસન્તોષી ગૃહસ્થાશ્રમ-બાઇઓ. ૧૩૧

x

x

x

The householders or the mistresses of houses
should be faithful to their wives or to their
husbands respectively. 131

પરસ્પર હિતોદ્યુક્ત પતિ-પત્ની ગણાય છે-;
અંશતઃ બ્રહ્મચારી, ને તે રૂપે વખણાય છે. ૧૩૨

x

x

x

It is the best and essential duty for the married couples to be faithful as well as beneficent to each other; and so dutiful couples are considered partial Brahmachārin (celibate) and are commended as such. 132

બ્રહ્મચર્યાશ્રમ

આદ્ય આશ્રમ છે બ્રહ્મચર્યાશ્રમ મહત્ત્વવાનું;
બ્રહ્મચારિત્વની સાથે એ વિદ્યાજનનધામ છે. ૧૩૩

x

x

x

The order of Celibacy

The system of the four orders (Ashramas) is propounded; the first among them is Brahmacharyāshrama—the order of Brahmacharya (celibacy) which is the prop of life. This Ashrama is an abode for earning knowledge along with the observance of Brahmacharya. 133

અલવદ્દેહવાળા ને દૃઢ-નિર્ભય ચિત્તના-;
તથા મહુસ્વી, મેઘાવી આમાંથી સરજાય છે. ૧૩૪

X

X

x

By the regular observance of the rules of this order, people become physically strong, mentally firm and fearless, morally and physically bright and intellectually brilliant. 134

કુમારો ને કુમારીઓ બન્નેમાં છે જરૂરની-;
જ્ઞાન-શિક્ષણ-સંસ્કાર-શક્તિઓની વિકાસના. ૧૩૫

x

x

x

It is highly necessary to expand knowledge,
education, culture and power among the boys
as well as the girls. 135

જ્ઞાન-શિક્ષણ-શીલાદ્ય કન્યાઓ ગૃહિણીપદે-;
આવીને અજવાળે છે સ્વગૃહાંગણ દીપવત્. ૧૩૬

X

X

X

Well-educated, well-trained, well-mannered, noble-minded girls illuminate the home like a lamp when they attain the status of house-wives,

136

આવી ઉત્તમ માતાઓ નિજસન્તતિશિક્ષણે-;
અનેક શિક્ષકોથી પણ વધારે ક્ષમ હોય છે. ૧૩૭

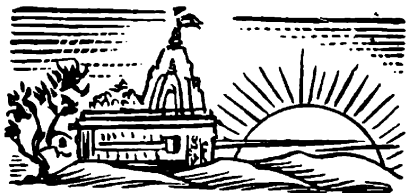
x

x

x

Such good mothers can train their children
far better than even many teachers do. 137

આવા યુવાનો ને આવી યુવતીઓ સમાજમાં-;
વિશેષેણ પ્રકાશે તો કેવો ઉન્નત +તે બને ! ૧૩૮

x

x

x

What to talk of the elevation of the society
where—in such young men and young women
are generated in a good number ? 138

+ સમાજ.

વિવેક

ક્રોધદોષાદિ દોષોને સદા ખંખેરતો રહે-;
આત્મકલ્યાણદર્શી જે તે જ હાથો મનુષ્ય છે. ૧૩૯

x

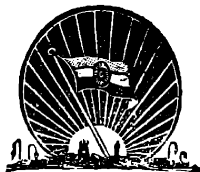
x

x

Discrimination

He alone is wise who perceives the way to spiritual welfare and hence who is devoted to removing vices-anger, greed and others. 139

વિચાર, વાણી ને કર્મ જેનાં પાવિત્ર્યપૂર્ણ છે;
વિનમ્ર, શાન્ત, સન્તોષી તેજ ડાહ્યો મનુષ્ય છે. ૧૪૦

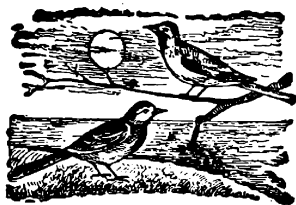
x

x

x

He alone is wise whose thought, speech and
work are unsullied and who is modest, quiet
and contented. 140

તું પોતે મિત્ર છે તારો, તે શું શોધે બહાર તું ?
 બનીને વિશ્વનો મિત્ર બન તારો સુમિત્ર તું. ૧૪૧

x

x

x

You yourself are your friend. Why do you
 seek him outside ? Be the friend of all and
 thus be the good friend of yourself. 141

શત્રુ કોઈ નથી તારો, કોઈને શત્રુ માન મા;
મૈત્રી રાખ બધા પ્રત્યે, અન્તરૂથી પોષ પ્રેમને. ૧૪૨

x

x

x

None is your enemy, do not consider any-
one as your enemy, cherish friendliness towards
all, sincerely love all. 142

મૈત્રી એ આત્મની જ્યોત, એ સર્વોપરિ શક્તિ છે;
શત્રુની શત્રુતા એથી મટી મૈત્રી સ્થપાય છે. ૧૪૩

x

x

x

Friendship is the light and the highest power
of the soul. Thereby the enmity of enemies
disappears and is established friendship with them.

અતિદારુણ હિંસ્રો પણ અહિંસાપ્રેમશક્તિથી-;
વૈર મૂકી દઇ શાન્ત-નમ્રમાં પલટાય છે. ૧૪૪

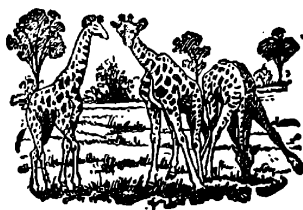
x

x

x

It is the power of Ahinsā involved in pure and pious love that at the sight of it even very ferocious animals give up their animosity and become pacified and humble. 144

વિના અન્યોન્યની મૈત્રી શુદ્ધ આત્મીય ભાવની-;
નથી કદ્યાણ કોઈનું-વ્યક્તિ, રાષ્ટ્ર, સમાજનું. ૧૪૫

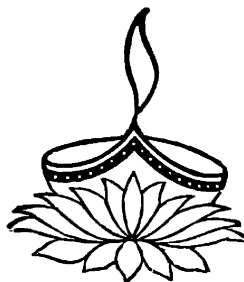
x

x

x

In the absence of mutual sincere good friendship, there is no welfare of anyone--either of an individual, or of a nation, or of a society. 145

પ્રજામાં શુદ્ધ સૌહાર્દ જે જાગરિત થાય છે-;
એનાથી સુખસમ્પત્તિસામર્થ્યોદય થાય છે. ૧૪૬

x

x

x

It is the sincere good friendship awakened in
the people by means of which rise and expand
happiness, glory and power in the country. 146

યથાર્થરૂપે આત્માની ઉદ્ભવે સુપ્રતીતિ જે-;
 સમ્યગ્દર્શન તે બાણે સર્વકલ્યાણ-મૂલ તે.
 એના પ્રભાવે એકત્વબુદ્ધિ વા સામ્યબુદ્ધિ વા-;
 સમગ્ર પ્રાણી સંબંધે પ્રગટે છે મહોદયા.

૧૪૭-૧૪૮

x

x

x

Real perception about the soul is સમ્યગ્દર્શન
 (right perception) which is the root-cause of
 all welfare.

By virtue of it (સમ્યગ્દર્શન), is manifested the
 auspicious sense of oneness or equality about
 all embodied beings. 147-148

સમત્વવૃત્તિ આવી જે રાષ્ટ્રમાં કે સમાજમાં—;
પ્રસરે છે, પ્રભા તેની બીજે પણ ગવાય છે. ૧૪૯

X

X

X

The glory of the nation or the society wherein this sense (above-said) is revealed and spread, is admired and exemplified even else-where.

એવાં રાષ્ટ્રો, સમાજોમાં રકુરે છે આત્મદિવ્યતા;
ને સ્વાતન્ત્ર્યસુખોત્કર્ષ-પ્રવાહો લહરાય છે. ૧૫૦

x

x

x

In such countries or societies the splendour
of life expands and the elevation of the happi-
ness of freedom remains flowing. 150

તત્ત્વો

વિશ્વમાં બે જ તત્ત્વો છે જડ, ચેતન નામનાં;
વિવેચવા એ બન્નેને નવ તત્ત્વો કહેલા છે. ૧૫૧

x

x

x

Elements

There are only two categories—Jiva and Ajiva; they can be treated in detail as nine, viz. Jiva, Ajiva, Punya, Pāpa, Asrava, Samvara, Nirjarā, Bandha and Moksha.

Jiva is animate and Ajiva, inanimate. 151

સત્કર્મપુદ્ગલો *પુણ્ય, પાપ દુષ્કર્મપુદ્ગલો;
પુણ્યથી સુખની પ્રાપ્તિ, દુઃખની પ્રાપ્તિ પાપથી.

વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિથી કર્મદ્રવ્યો ખેંચાય છે, અને-;
ચોંટે છે જીવને, માટે +વૃત્તિ 'આસ્રવ' તત્ત્વ છે.

ને એ જડાય આત્મામાં એવું બન્ધન 'બન્ધ' છે;
કર્માગમન રોકાય તે 'સંવર' કહેલ છે.

આત્મા ઉપરથી કર્મદ્રવ્યોનું જે ખરી જવું-;
તે 'નિર્જરા', અને સર્વ કર્મોથી મોક્ષ 'મોક્ષ' છે.

* આહુસમૂહ. + વૃત્તિ, પ્રવૃત્તિ.

આ રીતે જૈન શાસ્ત્રોમાં નવ તત્ત્વો ગણાય છે;
એ બધાં આત્મવાદીને સ્વીકાર્ય થાય તેમ છે.

બધાય આત્મવાદીઓ માને છે પુણ્ય-પાપને;
અને બંધાય એ જેથી તે *માર્ગ પણુ માન્ય છે.

કર્મબંધનના +યોગે પ્રાણિવૈચિત્ર્ય માન્ય છે;
અટકે કર્મ બંધાતું તે Xતત્ત્વ પણુ માન્ય છે.

અંશથી સર્વથી વા જે કર્મનો ક્ષય થાય છે-;
તે નિજંશ અને મોક્ષ એ તત્ત્વો પણુ માન્ય છે.

૧૫૨-૧૫૬

* આસ્રવ + બંધ x સંવર.

Good action or good *Kārmic matter is Punya; bad action or bad Kārmic matter is Pāpa. Happiness is attained through Punya and misery, through Pāpa.

Kārmic matter is drawn by the activities of the mind, speech and body, and sticks to the soul, so the activities, being the channel of the influx of Kārmic forces, are designated Asrava.

*Karma means not only action, but the crystallised effect as well of the action in so far as it plays an important part in modifying the futurity of the doer even after his death in the subsequent stages of his existence.

In short, Karma is a variety of matter obscuring the real qualities of the soul.

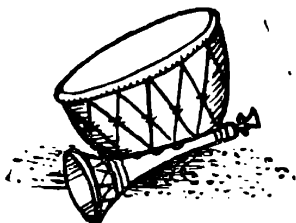
The bondage of the soul with Karma is Bandha, and the stoppage of the above-said Āsrava is Samvara.

The removing of the Kārmic matter from the soul is Nirjarā, and the emancipation of the soul from all its Karmas, is Moksha.

In the Jaina scriptures, are thus propounded nine principles which are acceptable by all those who believe in the doctrine of the soul.

all the believers in the soul, admit Punya and Pāpa and also the way through which the soul is bound by them (Punya Karma and Pāpa Karma), i.e. Asrava.

And as they (believers in the soul) believe that the strangeness of embodied beings is owing to their individual different Karmas, they, no doubt, admit the principle of Bandha; and Samvara which is the stoppage of Asrava, is also acceptable to them.

Likewise, Nirjarā which is partly destruction of Karmas, and Moksha which is the destruction of all the Karmas, are naturally admissible to them. 152-159

અનેકાન્ત

વસ્તુદર્શન એકાંગી અને આગ્રહ એ વિષે-;
એથી સંઘર્ષ જાગે છે ને સત્ય મળતું નથી. ૧૬૦

x

x

x

Many-sided view or plurality of aspects

A one-sided perception of a thing and obstinacy about it, generate collision and consequently truth is not attained. 160

અનેક બાજુથી સમ્યગ્રૂપે વસ્તુ વિચારતાં-;
પૂર્ણ સત્ય પ્રકાશે છે, સંઘર્ષ દૂર થાય છે. ૧૬૧

x

x

x

A thing being well thought of on many sides,
truth is revealed and collision finds no scope.

161

એકેક અંગમાં હાથી કહેવાય નહીં કદિ;
 પરન્તુ હાથી વર્તે છે પોતાનાં સર્વ અંગમાં.
 એ રીતે ક્રૂત એકેક અંશે વસ્તુ જણાય ના;
 પરન્તુ એ યથાશક્ય અનેકાંશે પમાય છે.

૧૬૨-૧૬૩

x

x

x

The elephant is not in his any single limb,
 but he is in all his limbs;

similarly an object is not well known by
 its one-sided perception, but it is well known
 by its many-sided perception. 162-163

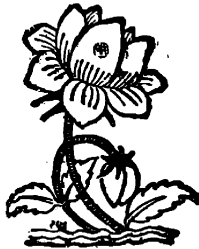
ભિન્ન ભિન્ન અવસ્થાના અભિપ્રાયે કહાય છે—;
હાનિકૃત્, લાભકૃત્ દૂધ, એ અનેકાન્ત દષ્ટિ છે. ૧૬૪

x

x

x

The same milk is considered to be injurious and also advantageous from different stand-points. This is the Anekānta (relative) view.

ભિન્ન ભિન્ન અપેક્ષાએ એક વ્યક્તિ બનેજ છે-;
પિતા-પુત્ર, સુતા-માતા, એ અનેકાન્ત દષ્ટિ છે. ૧૬૫

x

x

x

One and the same individual is as a father
and also a son, as a mother and also a daughter
at the same time from different points of view.

This is the Anekānta (relative) view. 165

તત્ત્વો વિચારમાં લેતાં દ્વૈતવાદ યથાર્થ છે;
આત્મકલ્યાણના ભાવે સાચો અદ્વૈતવાદ છે. ૧૬૬

x x x

There are two elements Jiva and Ajiva (animate and inanimate), which being taken into consideration, the doctrine of Dualism is right, and also the doctrine of Non-dualism is right with a view to rousing or stimulating the auspicious coception of spiritual welfare. 166

અદ્વૈતવાદનો પાઠ એ માટે છે મહત્વનો-;
કે જાગે સર્વ લોકોમાં વિશ્વવાત્સલ્યભાવના. ૧૬૭

x

x

x

As the lesson of Non-dualism conduces to
the awakening off feelings of universal love in
mankind, it is verily, of importance. 167

દેખાતું આપણી સામે ક્ષણભંગુર છે બધું;
પ્રરૂપણ કર્યું એથી બુદ્ધે ક્ષણિકવાદનું. ૧૬૮

x

x

x

As all that appears before us, is momentary,
Lord Buddha propounded the theory of momen-
tariness. 168

વિનાશ પામતાં સર્વ શૂન્ય જેવું જણાય છે;
એથી વિરાગતા માટે શૂન્યવાદ કહ્યો હશે. ૧૬૯

X

x

x

As all being destroyed appears like *शून्य (empty), the doctrine of शून्यता might have been declared in order to awaken the sentiment of disattachment (वैराग्य). 169

* The doctrine of the non-existence of anything.

આ પ્રમાણે અનેકાન્ત યા સમન્વયદષ્ટિથી-;
 લિન્ન લિન્ન પ્રવાહોનો મેળ સાધી શકાય છે.
 વિશાલ દષ્ટિના યોગે વિશ્વમાનવવર્ગમાં-;
 સૌમનસ્ય, સુહૃદ્ભાવ પરસ્પર સધાય છે.

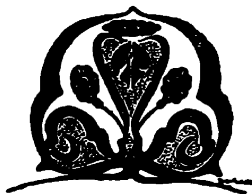
૧૭૦-૧૭૧

x x x

Thus, different doctrines though apparently contradictory, can be reconciled with the help of the Anekānta view-the view which is widely and properly observing and reconciling the aspects of an object.

And by means of this wide view, are achieved mutual goodmindedness and friendliness among the people of the universe. 170-171

સુદષ્ટિ છે અહિંસાથી ને અહિંસા સુદષ્ટિથી;
આમ અન્યોન્યને એ બે સહાયરૂપ થાય છે. ૧૭૨

x

x

x

The good virtue of Ahinsā and philosophical
insight produce and expand each other. 172

પુનર્જન્મની ઉપપત્તિ

સુખી +લવનમાં જન્મ પામેલો હોય છે સુખી;
 દુઃખી +લવનમાં જન્મ પામેલો દુઃખપૂર્ણ છે.
 આથી અગાઉનો જન્મ સ્પષ્ટ સાબિત થાય છે;
 અને ત્યારે કયાં કર્મો ને આત્મા સિદ્ધ થાય છે.

૧૭૩-૧૭૪

x

x

x

Proof of Rebirth

The child who is born in a happy house,
 is happy; the child who is born in an unhappy
 house, is unhappy,

From this, are proved the previous birth and
 hence the soul as well as Karma incurred there
 (in the previous life) by it. 173-174

+ ધરમાં.

સાથે જન્મેલ બાળોમાં સરખી પાલના છતાં-;
સ્વાસ્થ્ય, બુદ્ધિ વગેરેમાં ભેદ છે પૂર્વકર્મથી. ૧૭૫

x

x

x

It is owing to their previous diverse Karmas that even such children as are born simultaneously and are being maintained equally, differ in health, intellect etc.. 175

અપરાધ ન હોતાંયે કાંસીએ ચડવું પડે-;
પૂર્વ કર્મતાણું સત્ત્વ એથી સાબિત થાય છે. ૧૭૬

x

x

x

That a man even though quite innocent, has to meet his death on the gallows, proves the force of previous Karma whereby he has to undergo such a calamity. 176

જો પૂર્વજન્મ ના હોય તો ક્યા કારણે ભલા !-
ગર્ભાવસ્થાતણું દુઃખ પ્રાણીને સહવું પડે ? ૧૭૮

x

x

x

If there be no previous birth or no connection with the Karmas incurred in the previous birth, why would a being suffer the pain in the womb of a woman ? Why would it come into such a place as the womb ? 178

વિચિત્ર ઘટનાઓ જે સુખદુઃખતાણી ઘણી-;
ખને છે તેમના પૃષ્ઠે વર્તે છે બળ કર્મનું. ૧૭૬

x

x

x

There occur many strange events—favourable and unfavourable, behind which the force of an individual's previous Karma, exists acting. 179

ભયંકર અકસ્માતમાં ઘણા ખતમ થાય છે;
બચે છે એક એમાંનો, કર્મનો એ પ્રભાવ છે. ૧૮૦

x

x

x

It is the force of Karma that men being struck against a dreadful accident, are injured to death, while one close to them, escapes. 180

પૂર્વજન્મ અને કર્મ આમ સાબિત થાય છે;
એનો આધાર આત્મા પણ એ સાથે સિદ્ધ થાય છે. ૧૮૧

x

x

x

Thus, the previous birth and Karma, and
also the soul—the experiencer of both of them,
are at the same time proved. 181

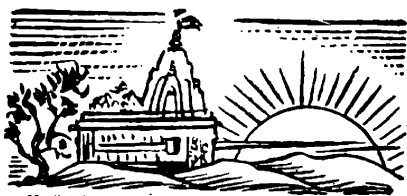

વૈશેષિક અને ન્યાય, સાંખ્ય ને યોગ દર્શનો-;
અને વેદાન્ત એ સર્વે પૂર્ણ બૌદ્ધિક શક્તિથી-.

આત્મા, કર્મ, પુનર્જન્મ સમર્થ છે, અને વળી-;
મોક્ષ ને મોક્ષના માર્ગ તરીકે ધર્મ-તત્ત્વને.

અને નિરૂપતાં ધર્મ, કહે છે એ મહર્ષિઓ-;
સત્ય, સંયમ, સૌહાર્દ, પરોપકૃતિ ધર્મ છે.

૧૮૨-૧૮૩-૧૮૪

All the Indian ancient xDarshanas such as Vaisheshika, Naiyāyika, Sāṅkhya, Yoga and Vedānta powerfully corroborate the doctrines of soul, Karma and rebirth, and also Moksha as well as Dharma as the way to it (moksha).

And while expounding Dharma, those sages say that Dharma lies in the observance of truthfulness, self-restraint, friendliness and benevolence. 182-183-184

x Systems of philosophy.

એ માટે આપણે સર્વે આત્મકલ્યાણ સાધવા-;
એ ધર્મને સદા શ્રદ્ધાયુક્ત આચરવો ઘટે. ૧૮૫

X

X

x

Therefore we should always faithfully perform that Dharma in order to achieve spiritual welfare. 185

ધર્મીને પણ આવે છે દુઃખ પ્રાગ્બદ્ધ કર્મથી;
અધર્મી પણ પામે છે સુખ પ્રાગ્બદ્ધ કર્મથી.

માટે થવું ન સન્દિગ્ધ ધર્મના મહિમા વિષે;
ધર્મથી સુખ ને પાપે દુઃખ એ ધ્રુવ સત્ય છે.

૧૮૬-૧૮૭

x

x

x

Even a righteous person happens to be miserable, and even an unrighteous person becomes happy by means of his previous Karma. So one should not be doubtful about the greatness of Dharma. It is the eternal truth that Dharma (morality) is the way to happiness and Adharma (immorality), to misery. 186-187

ગરીબ પણ ધર્માત્મ્ય ધર્મરૂપે ધનાત્મ્ય છે;
અને એ ધનની પાસે રાજ્યસમ્પત્તિ હીન છે. ૧૮૮

x

x

x

A righteous man, even though indigent, is full of riches in the form of Dharma, before which the wealth of empire is low. 188

સાચો માણસ તે સારો, જૂઠો તે બદમાશ છે;
ભલું કરે જે બીજાનું તે ભલો, અન્ય દુષ્ટ છે-.

આ વાત સર્વને માન્ય, એથી એ સ્પષ્ટ થાય છે-;
બધાને ઇષ્ટ છે ધર્મ ને અધર્મ અનિષ્ટ છે.

૧૮૯-૧૯૦

x

x

x

A truthful person is good, while a liar is bad; he who does good to others, is good, while the reverse is bad. This fact is unanimously admitted. So it is clearly known that Dharma is agreeable to all and Adharma, disagreeable. 189-190

પરન્તુ અન્તર્ધ્વાનિને ઉવેખી મોહના વશે-;
લોકો કરે છે દુષ્કૃત્ય અને દુઃખિત થાય છે. ૧૯૧

x

X

x

But people being subjected to Moha (illusion), neglect or disregard their inner voice and commit bad deeds, and consequently become distressed.

જેવો અહીં તેવો ત્યાં

અહીં જ થાય જો દેવ^૧ તો મરી દેવ થાય છે;
અહીં માનવ થાનાર મરી માનવ થાય છે.

પશુ-જીવન જીવે જે તે મરી પશુ થાય છે;
કૌર્યથી નરકસ્રષ્ટા મરી નારક થાય છે.

આમ જેવું અહીં વૃત્ત,^૨ મળે તેવો પુનર્ભવ;
માટે સારો પુનર્જન્મ આપણા હાથમાં જ છે.

૧૯૩-૧૯૪-૧૯૫

૧ “દેવો ભૂત્વા દેવં યજેત્.” અર્થાત્ દેવ થઈને દેવને પૂજ.

૨ વર્તન.

Rebirth Resembles this Birth

If a man lives here godly life, he becomes a god after death in the next world. If he lives here a good human life, he becomes a good man in the next world.

If he lives here a brutal life, he becomes a beast in the next world. If he lives here a cruel or heinous life, he becomes hellish in the next world.

Thus a man becomes in the next world so as he lives here. So the gain of a good rebirth is at our disposal. 193-195

આ જન્મ યદિ સારો છે, સારો છે જ પુનર્લવ;
ખરાબ છે જો આ જન્મ, પુનર્લવ ખરાબ છે. ૧૯૬

x

x

x

This birth being good

rebirth is good.

This birth being bad

rebirth is bad. 196

આત્મભાવના

સમ્યગ્દર્શનના થોડો એ સ્પષ્ટ સમજાય છે-;
સચ્ચિત્ આત્મા નિરાળો છે સમગ્ર જડ તત્ત્વથી. ૧૬૭

x

x

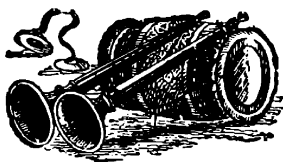
x

Spiritual Reflections

It is clearly understood by means of right perception (સમ્યગ્દર્શન) that the soul consisting of pure knowledge, is distinct from all inanimate elements.

[Knowledge is the chief characteristic of the soul, whereby we are living.] 197

“હું’થી સંવેદ્ય હું આત્મા સ્વયંજ્યોતિસ્વરૂપ છું;
સમગ્ર જડ દ્રવ્યોથી સર્વથેવ વિભિન્ન છું.”

“મારું છે સ્વત્વ મારામાં, ન કોઈ જડ વસ્તુમાં;
અધ્યાંય જડ તત્ત્વો છે મારાથી ભિન્ન સર્વથા.

“માટે મારે અહંબુદ્ધિ રાખવી નહિ દેહમાં;
અને ન રાખવી કાંઈ મમતા જડ ચીજમાં.

“બનીને હું જડાસક્ત સ્વત્વને વીસરી ગયો;
અને બનીને મોહાન્ધ વિષયોમાં ખુંચી ગયો.

“એથી અનાદિની મારી આ છે દુઃખપરંપરા;
સચ્ચિદાનન્દ મારી આ હા!હા! કેવી વિડંબના!

“થતી રહી છે મારી આ દુર્દશા ક્ષત મોહથી;
માટે તે છેદવો મારે હવે અધ્યાત્મ-યોગથી.”

સમ્યગ્દર્શનના યોગે ખીલતાં આમ ભાવના-;
અન્તર્યોદ્ધા બની વીર પામે છે સ્વસ્વતન્ત્રતા.

૧૯૮-૨૦૪

“ I am the soul the embodiment of consciousness, perceivable by the sense of अहम् (I) and absolutely separate from all inanimate objects.

“ My self-existence is in me, not in any inanimate object. All inanimate elements are absolutely distinct from me.

“ So I should not hold such a belief about the body that it is I—the +soul, or the feeling of mineness about any inanimate matter.

+ As the house and the one residing there-in, are separate, so the body and the soul residing there-in are separate.

“ Having been addicted to sensual objects, I have forgotten self-existence, and having been blinded by Moha (delusion or illusory attachment) I have fast stuck in sensual pleasures.

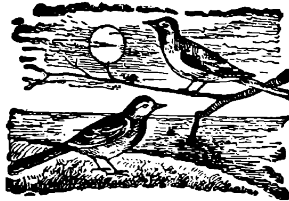
“ By this very reason this is the series of misery of mine from beginningless time. Oh ! though I am naturally full of knowledge and delight, what a pitiable mortification of mine this is !

“ This wretched state of mine is owing to my Moha only, so I should now destroy it by spiritual pure performance. ”

Such reflections of a person being developed by virtue of सम्यग्दर्शन, he becomes an internal hero and attains the self-independence.

198-204

કર્મબળ તથા આત્મબળ

મળે છે સુખ ને દુઃખ પ્રાણીને નિજ કર્મથી-;
એ વાત આપણે ખૂબ ધ્યાનમાં રાખવી ઘટે. ૨૦૫

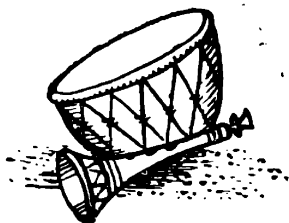
x

x

x

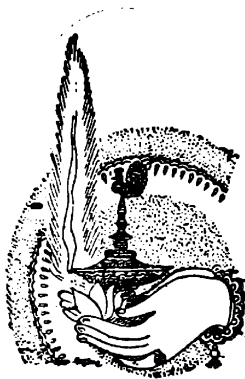
Karmic and Spiritual Power

We should bear in mind that embodied beings attain happiness or misery through their own Karmas. 205

ખરાબ આપણું કોઈ કરે તો એમ માનવું-;
 તે આપણાં દુષ્કર્મોથી પ્રેરાઈ કરનાર છે;
 એ માટે આપણા કર્મ પ્રત્યે રુદ્ધ થવું ઘટે-;
 નહિ કે કર્મનો હાથો બનનાર મનુષ્ય પર.
 કૂતરો કરડે પાણી જે ફેંકાયેલ કોઈથી-;
 પરન્તુ સિંહ કૂદે છે પાણી ફેંકેલ વ્યક્તિ પર.
 એ રીતે આપણે પાણી જેવા માણસના પ્રતિ-;
 નહિ રુદ્ધ થવું, કિન્તુ ફેંકનાર જ કર્મ પર.
 એ રીતે આપણે શ્વાન જેવા થવું નહીં ઘટે;
 કિન્તુ સિંહસમા સુર અને શૂરા થવું ઘટે.

૨૦૬-૨૧૦

વિશ્વમાં સુખ આવે છે, આવે છે તેમ દુઃખ પણ;
 સુખમાં નહિ કુલાવું, ગલરાવું ન દુઃખમાં.
 દુઃખને લેદવા યોગ્ય પ્રયત્ન કરવા છતાં-;
 ન મટે ત્યાં સુધી ધૈર્ય-શાન્તિથી સહવું ધટે-.
 બધાંય આપણાં કર્મો અલેધ નહિ હોય છે;
 એવાં તો કર્મ થોડાં જ, વધારે લેધ હોય છે-.

૨૧૧-૨૧૩

In the world as happiness comes, so misery also; so we should not be puffed up with pride at the attainment of happiness, nor should we be agitated at the approach of misery.

In spite of making proper attempts to get rid of misery, until it is removed one should endure it with patience and fortitude.

All the Karmas of ours are not invulnerable; such Karmas are, indeed, a very few; among our Karmas are mostly vulnerable ones. (So man may be happy by removing his bad Karmas through proper diligence.) 211-213

એકાન્ત ભાગ્યવાદી કે દૈવવાદી થવું નહિ;
દુઃખને ભેદવા કાળે સમુદયત થવું ઘટે.

પુરુષાર્થબળે પ્રાયઃ ઘણાં કર્મો હણાય છે;
અને સુખ-સમૃદ્ધર્થતણે માર્ગ પમાય છે.

પુરુષાર્થતણેા ડંકેા વાગે છે વિશ્વ વિશ્વમાં;
અને સમગ્ર શાસ્ત્રો પણ એનું માહાત્મ્ય ગાય છે.

ઘણા છે સુખમાં ડાહ્યા, જે ડાહ્યો દુઃખમાં રહે-;
તે તરી જઇ દુઃખાખિધ પરમાનન્દને લહે.

२१४-२१७

One should not be merely fatalist, but should be properly diligent to destroy misery.

Through good manliness numerous evil Karmas are annihilated and the way to happiness and prosperity, becomes cleared.

The drum of manliness is sounded in the whole world, and all the scriptures sing the greatness of it (manliness).

Many are wise at the time of happiness, but he who remains wise even in adversity, crosses the ocean of misery and attains the state of the highest happiness. 214-217

કષાયે।

ખરીદી દેહ-નૌકાં આ તેં ઘણા પુણ્ય-મૂલ્યથી-;
લવાખિંધ તરવા, તો તે ન લાંગે ત્યાં સુધી *તર.
૩૧૮

X

X

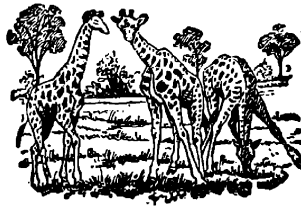
x

Passions

You have bought this ship in the form of the human body by the great cost of merit in order to cross the ocean of worldly existence, so continue the act of crossing it (the ocean) until it (the ship) is broken off. 218

* 'તર'નું પૂરું ઉચ્ચારણ કરવું.

કોધાદિ એવં હિંસાદિ પાપો દૂર કર્યા વિના-;
નથી જ તારો ઉદ્ધાર એ સત્ય સમજી જ જા. ૨૧૯

x

x

x

Oh good one ! understand this truth that
there is no rescue of you without avoiding
sins-anger etc. and injury etc... 219

ક્રોધ

ક્રોધથી નીપજે વૈર અને એ શાન્તિને હણે;
અને બગાડે આરોગ્ય, એને દૂર જ રાખીએ. ૨૨૦

x

x

x

Anger

Enmity accrues from anger whereby peace is destroyed; moreover anger impairs health. So keep it away or keep away from it. x 220

* The root of the tree in the form of anger, is folly and its fruit, repentance.

મિત્રો પર બધા રાખે મૈત્રી ને સ્નેહલાગણી-;
પણ જે શત્રુના પ્રત્યે રાખે સદ્ભાવ તે મહાન્. ૨૨૨

x

x

x

All have friendship to and affectionate feelings for friends, but he is really great who is good even to his enemies. 222

વધે છે ક્રોધથી ક્રોધ, ક્ષમાથી શાન્ત થાય તે;
આગથી ભડકે આગ, પાણીથી ડોલવાય તે. ૨૨૩

x

x

x

Anger is increased by anger, while it is
pacified by forbearance. Fire is inflamed by
fire, while it is extinguished by water. 223

કોધથી બગડે કાર્ય, પણ ને ધૈર્યને ધરી-;
સભ્યતાથી પ્રવર્તે તો બધું સારું બની રહે. ૨૨૪

x

x

x

The desired work is upset by anger, but
if a person being courageous, behaves compo-
sedly and properly, all will be well. 224

સ્વકર્મોત્પન્ન શત્રુત્વ, તો ખરો શત્રુ કર્મ છે;
કર્મને માનીએ શત્રુ, વ્યક્તિને મિત્ર માનીએ. ૨૨૫

x

x

x

One's animosity towards a person, has its root-cause in the person's own Karma, so our real enemy is our (bad) Karma. So let us believe our (bad) Karma as our enemy, and the individual as our friend. 225

વિશુદ્ધ મૈત્રીબળથી વિરોધી મિત્ર થાય છે;
વધે છે પ્રેમથી પ્રેમ, વધે છે વૈર વૈરથી. ૨૨૬

x

x

x

A hostile man is turned into a friend by
the power of unsullied friendship. Love is
diffused by love and hostility, by hostility. 226

જે વર્તે છે બધા પ્રત્યે સદા સ્નેહલ ભાવથી-;
તે જ્ઞાની છે, મહાત્મા છે ને શૂરો પણ તે જ છે. ૨૨૭

x

x

x

He is a real philosopher, high-minded and
heroic, who always treats all affectionately. 227

માન

વૃક્ષને ફળ આવે છે, બને છે તેમ નમ્ર તે-;
તેમ દ્રવ્યાદિની વૃદ્ધિ થતાં નમ્ર થવું ઘટે. ૨૨૮

x

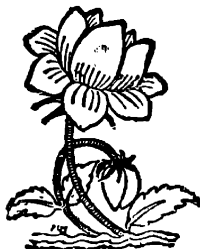
x

x

Arrogance

As the more a tree becomes endowed with the riches of fruit, the more it bends, so the more a man would get riches etc., the more should he be modest and gentle. 228

અભિમાની પડ્યા હેઠે, મરી દુર્ગતિમાં ગયા;
+ મહાન્ પણુ-અહંકારી-લાગે છે અળખામણો. ૨૨૬

x

x

x

The arrogant fell down and went to a bad grade after death. An arrogant man, however great he may be, is felt disagreeable. 229

+ મોટો માણસ.

પોતે જણાય છે મોટો નીચે-નીચે વિદોક્તાં;
 પોતે જણાય છે હીણો ઊંચે-ઊંચે વિદોક્તાં. ૨૩૧

x

x

x

If a man sees downward, he feels great,
 while seeing upward, he feels low. 231

થોડી પણ ગુણસમ્પત્તિ નમ્રલાવી મનુષ્યની-;
ઘણી દેખાય છે, ને તે લોકોમાં વખણાય છે. ૨૩૨

x

x

x

Even the little richness of merit of a modest
or gentle man, looks much and he gets praise
among the people. 232

નમ્રતા શાન્તિનું ધામ, એ છે પ્રિય બધાયને;
એથી જવાય છે ઊંચે, નમે તે પ્રભુને ગમે. ૨૩૩

x

x

x

Modesty or gentleness is an abode of peace
and dear to all. By that one goes upward.
He who bows, is approved of by God. 233

માયા

નથી પ્રતારણા સાથે મેળ ધર્મક્રિયાતણો;
ધર્મક્રિયા ઠગારાની બને છે વિષફલિણી. ૨૩૪

x

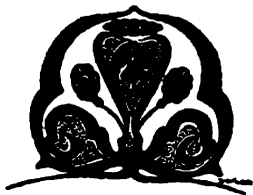
x

x

Deceit

Religious rites have no concord at all with
deceit. Religious rites of a deceitful person,
turn out baneful. 234

ધર્મનું ખીજ ઊગે છે ત્યારે જ ચિત્તભૂમિમાં-;
જ્યારે માયા ઉખેડીને તેની શુદ્ધિ કરાય છે. ૨૩૫

x

x

x

When the mind is cleared by the uprooting
of Māyā (deception), only then the seed of
Dharma grows in the mental field. 235

લોભ

સમગ્ર દુઃખનું મૂળ, પાપનો બાપ લોભ છે;
આ ચતુર્ધા કષાયોથી મુક્ત થાતાં જ મુક્તિ છે. ૨૩૬

x

x

x

Greed

Greed is the root of all misery and the father of sin.

As soon as a man is freed from these four passions, he attains final emancipation. 236

વૈરાગ્ય

સંયોગ વિષયોનો તો ક્યારે પણ ખસે નહીં-;
કિન્તુ તેમાં નહીં રાખે રાગ-દ્વેષ મહામતિ. ૨૩૭

x

x

x

Non-attachment

The connection of sensual objects is never removed, but a wise-talented person does not hold attachment to and hatred against them. 237

રાગ ને દ્વેષમાં સર્વ દોષરાશિ સમાય છે;
એ પડે જેટલા મન્દ તેટલો મોક્ષ થાય છે. ૨૩૮

x

x

x

All vices are included in attachment and hatred (Rāga and Dvesha). The more they (Rāga and Dvesha) are weakened, the more the soul becomes liberated, or Moksha (final emancipation) becomes the nearer to it. 238.

બળે છે સઘળું વિશ્વ રાગદ્વેષ*હુતાશમાં;
એથી ઉપર ઊઠે જે તે મોટો વીર વિશ્વમાં. ૨૩૯

x

x

x

All the universe is burning in the fire of
Rāga and Dvesha. He who has risen beyond
them, is the greatest hero in the world. 239

* અગ્નિમાં,

બખેડો રાગનો મોટો, દ્વેષનું મૂળ એ જ છે;
એક રાગ જતાં સર્વ દોષયૂથ પલાય છે. ૨૪૦

x

x

x

The mischief of Rāga is the most terrible.
It is the root of Dvesha. Only Rāga being
removed, all the vices flee away. 240

નથી સુખ, નથી શાન્તિ રાગાધીન થનારને;
એ મોટી લપ ધૂટે તો સુખશાન્તિ સદૈવ છે. ૨૪૧

x

x

x

There is no happiness, nor peace to persons
subject to Rāga. If this great trouble or
obstacle is removed, happiness and peace are
always at hand. 241

છે એથી રાખ સન્તોષ, નથી એથી રડીશ મા;
નીતિથી જે રજે છે તે શાન્તિયોગે સુખી જ છે. ૨૪૨

x

x

x

Be contented and satisfied with what is present; do not cry over what is not. He who earns honestly, is always happy by his peacefulness and quietude. 242

જ્ઞાન-ક્રિયા

સુખ-દુઃખ સ્વકર્મથી, સુખ સત્કર્મથી જ છે;
માટે સુખાર્થી સત્કર્મપરાયણ સદા રહે. ૨૪૩

x

x

x

Knowledge and Practice

Happiness and misery are owing to one's Karmas. Happiness is owing to one's good Karma only. So one desirous of happiness, should always be devoted to good, noble actions. 243

જ્ઞાન આચારમાં આવે ત્યારે ઇષ્ટ પમાય છે;
જ્ઞાનહીન ક્રિયા અન્ધ, જ્ઞાન પંશુ ક્રિયા વિના.
રસ્તાને જાણતો હોય, પણ જો નહિ ચાલશે-;
તો તે અભીષિત સ્થાને નહીં કદિય પહોંચશે.

૨૪૪-૨૪૫

x

x

x

When knowledge is put into practice, desired objects are acquired. Action, if not associated with right knowledge, is blind; and knowledge, if not accompanied by right activity, is lame.

A person will never arrive at his desired place without moving, even though aware of its right road.

[The co-operation of right knowledge and right activity, is indispensable for success.]

244-245

સત્કર્મો પણ નિષ્કામ અને નિર્મળ લાવથી-;
કરાય તો જ કૈવલ્યતણે ભાગ પમાય છે. ૨૪૬

x

x

x

Even good or noble actions, if they are
performed unselfishly and pure-mindedly, can,
only then, clear the way to be attitude. 246

બાહ્ય ધર્મક્રિયાકાંડ હુમેશાં ભિન્ન-ભિન્ન છે;
એમાં આગ્રહ રાખીને બખેડા કરવા નહીં. ૨૪૭

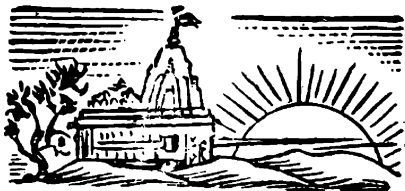
x

x

x

Religious rites or ceremonies are always different in different religions or in various differing off-shoots of the same religion. So to be obstinate in and to quarrel over them, is, indeed, unbecoming. 247

ભગવત્સ્તુતિ છે જેમાં અને કલ્યાણભાવના—;
તથા સ્વપાપની *ગહર્ણી, એ છે શ્રેયસ્કરી ક્રિયા. ૨૪૮

* નિન્દા.

x

x

x

Any religious rites which contain in themselves praise of the Supreme, pious thoughts or reflections and disdain towards one's own sins, are, indeed, good and auspicious. 248

મનુષ્ય વિદ્વાન્ કે શ્રીમાન્ કદાચ થઈ ના શકે-;
સદાચારી થવું એ તો પોતાના હાથમાં જ છે. ૨૫૦

x

x

x

A man can be or cannot be learned or rich,
but to be well-conducted is at his disposal. 250

અન્તરૂધન મહામૂલ્ય વિશુદ્ધ ચિત્ત-રત્ન છે;
જેણે ગુમાવ્યું એ તેની જિન્દગી દુઃખપૂર્ણ છે.
અન્તરૂધન મહામૂલ્ય વિશુદ્ધ ચિત્ત-રત્ન છે;
એનો સ્વામી ગરીબીમાં હોય તોય *મહેશ છે.
૨૫૧-૨૫૨

* મહાન્ ઐશ્વર્યશાલી.

x

x

x

The gem-like pure and pious mind is the internal wealth supremely valuable.

He who has lost this gem, is distressed; or he who has gained this gem, is, indeed, +Maheshvara though penniless. 251-252

+ The greatest of the rich, a great lord or a supreme one.

ઇન્દ્રિયવર્ણનાકાર

એકેક ઇન્દ્રિયાધીન થવાના પરિણામમાં—;
દુઃશા થાય છે કેવી એ જરા નોંધએ અહીં. ૨૫૩

X

X

x

Subjugation of Senses

Let us now here see a little about the miserable state resulting from subjection to each one of the organs of sense. 253

નકલી હાથણી સાચી જાણી આલિંગતાં Xકરી-;
કૂર-દુષ્ટોતણા હાથે દુઃખમાં પટકાય છે. ૨૫૪

x હાથી.

x

x

x

Knowing an artificial female elephant a true one, an elephant begins to embrace it and instantly falls into the pit prepared beforehand and then is caught in the hands of cruel wicked men, consequently he has to suffer difficulty and distress, 254

મત્સ્યો પકડવા માટે નાખે છે જાળ *વારિમાં-;
 મચ્છીમારો, અને એમાં મૂકે છે લક્ષ્ય વસ્તુ પણ.
 એ ખાવા આવતા મત્સ્યો એમાં જ સપડાય છે;
 અને પછી એ મત્સ્યોની કેવી દુર્ગતિ થાય છે !
 ૨૫૫-૨૫૬

* પાણી.

x

x

x

Fishers spread in water their nets with some eatables, to eat which fish come in and are ensnared in them, and afterwards what a miserable plight they undergo ! 255-255

પદ્મના ગન્ધમાં મસ્ત +ભૂંગ, આથમતાં રવિ-;
 એમાં જ થાય છે કેદ અને ખતમ થાય છે.
 યદ્વા ગજક પોલસ્થ મદ્સૌરભલોહુપ-;
 કર્ણતાલતલાઘાતે +ભૂંગ પૂરો જ થાય છે.
 ૨૫૭-૨૫૮

+ ભમરો.

x

x

x

A bee being infatuated by the smell of the lotus, becomes immersed there-in and, while the sun sets, is imprisoned in it and destroyed.

Or a bee being infatuated by the smell of the rut of the cheek of an elephant, becomes engrossed in the enjoyment of the smell and is put to death on being struck by the ear of the elephant. 257-258

મૃગલો પારધી કેરા ગીતમાં મુગ્ધ થાય છે-;
પરન્તુ એના બાણે એ લોળો ખતમ થાય છે. ૨૬૦

x

x

x

A deer being enamoured of the attractive
song of a hunter, is brought to an end through
his arrow. 260

સ્પર્શેન્દ્રિયરસે હાથી, માછલાં *રસનારસે—,
 ભમરો નાસિકામોહે, પતંગ આંખના વર્શે—;
 મૃગ કર્ણુતણા મોહે, આમ એકેક xઅક્ષથી—,
 થાય છે દુઃખના ભોગ એ સુસ્પષ્ટ જણાય છે.
 તો જે અજ્ઞાનીઓ સર્વ ઇન્દ્રિયોના ગુલામ છે—;
 તે ખીચારા વિમૂઢાત્મા લોકોનું શું થતું હશે !
 ૨૬૧-૨૬૩

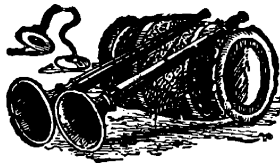
* જીભના રસે. x ઇન્દ્રિયથી.

Thus, by the subjection to each one of the organs of sense, creatures go to destruction, e.g. the elephant is overpowered by the sense of touch, the fish by the sense of taste, the bee by the sense of smell, the moth by the sense of sight and the deer by the sense of hearing.

Then what to say of those persons who are slaves to all the five senses ! 261-263

શુદ્ધિ

અભ્યાસ એવં વૈરાગ્ય એ બેના સહયોગથી—;
પોતાના તન્ત્રની નીચે ચિત્ત લાવી શકાય છે. ૨૬૪

x

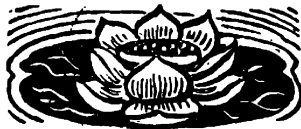
x

x

Sanctity

The mind can be brought and kept under restraint by means of proper practice and non-attachment. 264

ચિત્તશુદ્ધિ અને શુદ્ધિ વાણી તેમ જ કર્મની-;
એ જ છે આત્મની શુદ્ધિ સર્વ કલ્યાણનો નિધિ. ૨૬૫

x

x

x

The spiritual purity which is the treasure of all welfare, is achieved through the purification of mind, speech and action; or the spiritual purification consists in this three-fold purification. 255

આવો વિશુદ્ધ નિષ્ઠાવાન્ સાધે છે વીતરાગતા;
વીતરાગ થઈને તે પામે છે પરમાત્મતા. ૨૬૬

x

x

x

A person intent upon the purification of mind, speech and action, is enabled to be dispassionate, and having been so he turns out the Supreme Being. 266

વિચારનું પ્રભુત્વ

વિચાર એ જ છે મૂળ સર્વ જીવનતન્ત્રનું;
એના પરજ વર્તે છે અભ્યુન્નતિ, અધોગતિ. ૨૬૭

x

x

x

Mastership over Thought

Thought is the root of all the course of life, rise or fall of which, surely depends upon the same (thought). 267

માટે વિચારની શુદ્ધિ એ જ કર્તાવ્ય આદ્ય છે;
એના પર જ વર્તે છે આત્મકલ્યાણસાધના. ૨૬૮

x

x

x

So to purify thought is our first and essential duty, upon which alone depends the practice of spiritual good. 268

આચાર એ તો છે સ્પષ્ટ બાહ્ય રૂપ વિચારનું;
જેવો વિચાર તેવો જ આચાર સરજાય છે.
જો દૂધ સારું તો એની ખીર સારી બને જ છે;
વિચાર યદિ સારો તો સદાચાર ઘડાય છે.
માટે જીવનનું મુખ્ય તત્ત્વ માત્ર વિચાર છે;
એની +ઉર્ધ્વીક્રિયાથી જ ઉર્ધ્વગામી થવાય છે.

૨૬૯-૨૭૧

+ ઉર્ધ્વીકરણ.

Doing or behaviour is clearly the external form of thought. As is thought, so is behaviour.

If milk is good, Khira (rice boiled in milk) is made good, similarly if thought is good, Character is well formed,

So the principal substance of life is thought, which being elevated, one becomes elevated.

269-271

તપસ્યા

તપસ્યા ઉપવાસાદિ તપ બાહ્ય ગણાય છે;
અને સ્વાધ્યાય, સેવાદિ આશ્યન્તર મનાય છે. ૨૭૨

x

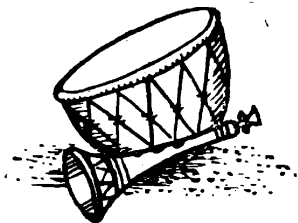
x

x

Penance

Upavāsa (a fast) etc. and sacred study,
service etc. are external and internal austerities
—Tapa respectively. 272

માન-મોટાઈના મોહે તપ જે આચરાય છે-;
આત્મકલ્યાણની સાથે તેનો મેળ નથી નથી. ૨૭૪

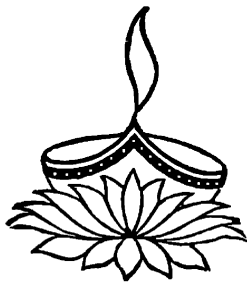
x

x

x

Penance (તપ) which is observed for self-praise or self-conceit, has no connection with spiritual welfare. 274

તપથી કરવાની છે મનોવાકકાયશોધના;
એ રીતે તપથી થાય આત્મકલ્યાણસાધના. ૨૭૫

x

x

x

Through penance (તપ) the purification of the mind, speech and action, is to be achieved, and in this way by it the performance of spiritual welfare is done. 275

જેમાં ન થાય દુધ્યાન, અને કોઈક અંગને-;
થવા પામે નહીં હાનિ એવું તપ વિધેય છે. ૨૭૬

x

x

x

Such austerities deserve to be observed, as
do not produce or give rise to evil thoughts,
and do not injure any part of the body. 276

તપ, ત્યાગ યથાશક્તિ કરવાનાં કહેલ છે;
ક્રોધાદિ ને અસત્યાદિ તપમાં ત્યજનીય છે. ૨૭૭

x

x

x

Penance (Tapa) and renouncement (Tyāga)
are told to be done according to one's capacity.

Anger etc. and falsehood etc. are to be
avoided in austerities. 277

વિશુદ્ધ આત્મની પાસે રહેવું ઉપવાસ છે;
શુદ્ધચેતા સુકર્મીને ખાતાંય ઉપવાસ છે. ૨૭૮

x

x

x

To dwell in the pure disposition of the soul is Upavāsa. He who is pure-minded and well-conducted or devoted to benevolent good affairs, is fasting even though taking food. 278

અલ્પ ભોજન યા રૂક્ષાશન એ પણ છે તપ;
એથી સધાય છે સ્વાસ્થ્ય અને સંયમ, *સત્ક્રિયા. ૨૭૬

x

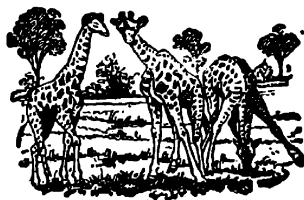
x

x

Even to take a little or rough food, is also
Tapa (penance) which done properly, conduces
to keeping health well and also to performance
of good affairs as well as to practice of restra-
int of mind. 279

* સત્કર્મ.

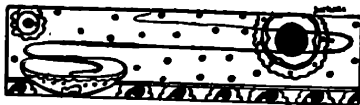

સુયોગ્ય તપના યોગે ચિત્તશાન્તિ સધાય છે;
ને એથી ભાવના, ધ્યાન, ઊર્ધ્વારોહણ થાય છે. ૨૮૦

× × ×

By means of proper penance, is acquired mental serenity or tranquillity whereby one can enjoy pious reflections and ascend a high meditation, consequently one becomes spiritually elevated. 280

વસ્તુતઃ સત્ય, સન્તોષ, નમ્રભાવ, સહિષ્ણુતા-;
ક્ષમા, દયા તથા *અહ્ય એ બધું xતપમાં જ છે.

૨૮૧

* અહ્યર્થ. x જીવનનું સદ્ગુણીપણું એ સહુથી મોટું તપ.

x

x

x

Really speaking, truthfulness, contentment, modesty, endurance, forbearance, compassion or Chastity—all these are Tapa.

[Every virtue is Tapa. The virtuousness or righteousness of life is the best Tapa.] 281

સેવા

ઇશ્વરપ્રાપ્તિને માટે કેટલા માર્ગ છે પ્રભુ ! ?
એમ જિજ્ઞાસુ લોકોએ પૂછ્યું એક મહર્ષિને.

જવાબ આપતાં એનો જણાવ્યું એ મહર્ષિએ-;
જેટલા અણુઓ વિશ્વે તેટલા માર્ગ સંજ્જનો !

પરન્તુ સેવા એ *શ્રેષ્ઠ, ઘણો નિકટ માર્ગ છે;
આમ સેવાતણે કેવો મહિમા વર્ણવાય છે !

૨૮૨-૨૮૪

* સારામાં સારો.

Service

Some people aspiring to knowledge, asked a saint, "How many ways are there to God ?"

The Saint replied, " There are as many ways as there are atoms in the universe, but the best and shortest is Service. "

Look, how great Service is ! [It is verily the brightest form of Ahinsā] 282-284

ભગવતપૂજ

ભગવાનની ખરી પૂજ શેમાં છે બાણુવું ઘટે;
એ એના ઉપદેશોને પાળવામાં નિવિષ્ટ છે.
ને એના ઉપદેશોનો સર્વસાર સમાય છે-;
સર્વમૈત્રી, મનઃશુદ્ધિ અને સત્કર્મયોગમાં.
૨૮૫-૨૮૬

x

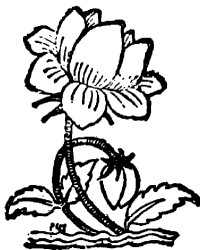
x

x

Worship of God

We should know where-in God-worship lies.
It is in following His precepts.

And the essence of all His sermon is
contained in universal love, mental purity and
performance of good actions. 285-286

જે પોતાનાં સુકર્મેથી પૂજે છે ભગવાનને-;
તે ભાગ્યશાલી પામે છે પરમાનન્દ ધામને. ૨૮૭

x

x

x

That lucky person who knows that good,
noble actions is the real worship of God and
accordingly adores Him [with his good, noble
actions], attains the state of supreme bliss. 287

ન પૃથ્વીમાં, ન પાણીમાં, ન અગ્નિ, વાયુ, ઓમમાં—;
પરંતુ આપણા શુદ્ધ +વૃત્તમાં ભગવાન છે.

૨૮૮

x

x

x

God or the Supreme Being does not exist
in earth, in water, in fire, in air or in sky;
but He is to be found in (by the way of) our
spotless pure conduct. 288

+ ચારિત્ર.

મનોમાલિન્યના નાશ માટે અભ્યાસશીલતા-;
રાખવી જોઈએ, એ જ પૂજા છે ભગવાનની. ૨૮૬

x

x

x

We should be assiduous for the destruction
of our mental impurity. It is the real worship
of God. 289

વીતરાગમહત્તાને સ્મરવાથી પ્રભાવ જે-;
પડે છે આપણા ચિત્તે એ જ કલ્યાણમૂલ છે.
એનાથી ભગવદ્ભક્ત ને ગુણાલ્લસ્ય થવાય છે;
એથી અભ્યુદયપ્રાપ્તિ અને મોક્ષ પમાય છે.

૨૯૦-૨૯૧

x

x

x

An impression is made on our heart by thinking of the dispassionate Soul's Supremacy, and this very impression is the root of our welfare.

Thereby one becomes devoted to God as well as meritorious, and hence one attains prosperity and at last emancipation. 290-291

વીતરાગતણી ભક્તિ દ્વારા આમ પમાય છે-;
લૌકિકશ્રીસમુત્કર્ષ' ને નિઃશ્રેયસસમ્પદા. ૨૯૨

x

x

x

Thus, through the devotion to the dispassionate Soul, is attained prosperity as well as beatitude. 292

લગવદ્લક્ષિયોગે જે પુણ્યોપાર્જન થાય છે—;
તેનાથી લૌકિકશ્રી પણ મળે એ સમજાય છે. ૨૯૩

x

x

x

There-upon it is understood that by the merit which is earned through the worship of Paramātmā—the Supreme Soul, one gets even earthly glory and grandeur. 293

જે પૂજે દેવને નિત્ય શુદ્ધ માનસભાવથી—;
તે આત્મશુદ્ધિમાં વૃદ્ધિ કરતો દેવ થાય છે. ૨૬૪

x

x

x

He who always adores the Supreme Being
puremindedly, increases his spiritual purity
and finally turns into the Supreme. 294

ઉદ્બોધન

ક્રોધ ને અન્યનિન્દાથી ધર્મક્રિયા હણાય છે;
આ વાત આપણે ખૂબ ધ્યાનમાં રાખવી ઘટે. ૨૯૫

x

x

x

Awakening

We should bear in mind that religious rites are destroyed by the evil of anger and censuring others. 295

કામ, ક્રોધ તથા લોભ એ આત્માના મહારિયુ;
એમને જે હણી નાખે ભગવાન્ અરિહંત તે. ૨૯૬

x

x

x

Lust, anger and greed are the great enemies of the soul. He who destroys them, is Arihanta (the destroyer of the internal enemies) or Arhat (deserving adoration by the universe), i. e. the Supreme Being. 296

થવા એવા મહાવીર યત્નશીલ થવું ઘટે;
એ જ જીવનસાક્ષ્ય, એ જ જીવનપૂર્ણતા. ૨૬૭

x

x

x

A wise man should strive to be such a Mahāvira (a great hero). It is the fruitfulness of life; it is the perfection of life. 297

મહાવીરતણો સાચો ભક્ત એ જ ગણાય છે—;
જે મહાવીરના માર્ગે સદા વિહરમાણુ છે. ૨૬૮

x

x

x

That person alone is regarded a real devotee
of Mahāvira, who is always following the path
enjoined by Him. 298

શીખીએ રામ પાસેથી પાઠ ન્યાયી થવાતણે;
શીખીએ કૃષ્ણ પાસેથી પાઠ કર્મઠતાતણે.
શીખીએ બુદ્ધ પાસેથી પાઠ કારુણ્યલાવનો;
શીખીએ વીર પાસેથી પાઠ સંયમયોગનો.
આમ, બીજા પણ શ્રેષ્ઠ માનવોમાં પ્રકાશતી-;
ગુણસમ્પત્તિ ઉદ્દાસલાવે સ્વીકારવી ઘટે.

૨૯૯-૩૦૧

Let Rāma's devotee learn from him to be just and upright.

Let Krishna's devotee learn from him the performance of good and useful actions.

Let Buddha's devotee learn from him to be compassionate.

Let Mahāvira's devotee learn from him self-restraint.

Thus, the virtue shining in other great men too, should respectfully be accepted. 299-301

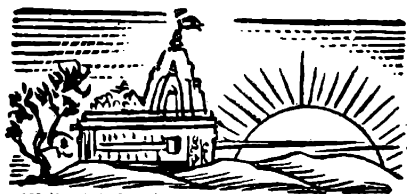
ખને ક્ષત્રિય સન્નત્ત પ્રાણીને રક્ષવા થકી;
ઇન્દ્રિયોના જયે જૈન, બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મયોગથી. ૩૦૨

x

x

x

One becomes a Kshatriya by protecting frightened persons or animals; a Jaina by conquering of one's senses; a Brāhmana by devotion to Brahman (ब्रह्मन्) i. e. by excellent character. 302

વાડાનિષ્ઠા નથી માર્ગ, સત્યનિષ્ઠા જ માર્ગ છે—;
કલ્યાણસાધના કેરો, એ યાદ રાખવું ઘટે. ૩૦૩

x

x

x

Sectarianism (only sect-worship) is no way to welfare; to be devoted to truth alone is the auspicious way to perfect welfare or beatitude.

303

સદાચરણુથી હીન એવા આસ્તિકથી, ખરે-;
સદાચરણુસમ્પન્ન એવો નાસ્તિક શ્રેષ્ઠ છે. ૩૦૪

x

x

x

Even an atheist if endowed with morality,
is far better than a theist if immoral. 304

કરે જીવનને ધન્ય કરુણા, કમલા નહીં;
 સદા પ્રકાશે છે વિશ્વે ધર્મ, દીપપ્રભા નહીં.
 સ્થિર છે નિત્ય સત્કર્મો, રસ્સી આયુષ્યની નહીં;
 રમ્ય છે એક સત્કીર્તિ, યૌવનસ્કુરણા નહીં.

૩૦૫-૩૦૬

x

x

x

Compassion makes life blessed, not wealth;
 Dharma always shines in the universe, not the
 light of a lamp; good, noble actions are always
 steady, not the rope of duration of life; beautiful
 is only good reputation, not youth. 305-306

આત્મા સ્વભાવે આનન્દરૂપ હોતાંય મોહથી-;
આનન્દને બગાડે છે અને દુઃખિત થાય છે. ૩૦૭

x

x

x

The Soul is naturally happy or blissful, yet impairs its happiness or bliss by being swayed by Moha (delusion or illusion) and becomes or would be distressed. 307

સુખ સ્વાધીન હોતાંયે આત્મા અજ્ઞાનદોષથી-;
 દુષ્ટ કામ કરી ઉશ્ન દુઃખોમાં પટકાય છે. ૩૦૮

x

x

x

Though happiness is at its disposal, the soul
 is hurled into severe miseries by the perpetration
 of evil deeds, consequent on delusive ignorance.

308

સ્વરૂપ સમજે સમ્યક્, સીધો માર્ગ અહે યદિ-;
તો મનુષ્ય સુખી થાય, દુઃખ તેને અહે નહીં. ૩૦૯

x

x

x

If a person understands his real nature and follows the straight way, he is sure to be happy and no misery touches him. 309

સદાચરણ, મૈત્રી ને પરોપકૃતિનિષ્ઠતા-;
એ સીધો માર્ગ છે સ્પષ્ટ સુખાવહ બધાયને.
એથી વિરુદ્ધ જે માર્ગ તે ખરેખર નિન્દ્ય છે;
વાંકો-ટેઢો અને *ભૂરિ દુઃખોમાં પાડનાર છે.

૩૧૦-૩૧૧

x

x

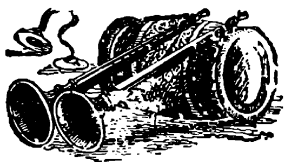
x

The way of good character, wide friendship and benevolence, is the straight way giving happiness to all.

The way opposed to this, is crooked as well as distressful, and so condemned. 310-311

* ધણાં.

સુખરૂપ થવું સર્વ પ્રાણીને પુણ્ય-માર્ગ છે;
દુઃખરૂપ થવું કોઈ પ્રાણીને પાપ-માર્ગ છે. ૩૧૨

[સત્ય, અહિંસા, મૈત્રી અને સંયમના ગુણોનો
ધારક માણસ કોઈને બાધાકારક ન થતો હોઈ સર્વ
(અતિદૂરસ્થ પણ) પ્રાણીઓને સુખરૂપ છે.]

x

x

x

To be favourable to all embodied beings, is
the good (Punya or pious) way; to be unfav-
ourable to any being, is the bad (sinful) way.

[He who is endowed with the virtues of
Ahinsā, truthfulness, wide friendship and self-
restraint, is favourable to all—even to very distant
persons on account of his being harmless to
all.] 312

જ્યાં નથી આત્મવિશ્વાસ ઇશવિશ્વાસ ત્યાં નથી;
આત્મવિશ્વાસથી જાયે ચડે તે ઇશ થાય છે.

૩૧૩

x

x

x

Where there is no self-confidence, there is
no confidence in God. He who rises up by his
self-confidence, becomes the Supreme. 313

આત્મા છે પરમાત્મા જ એના તાત્ત્વિક રૂપમાં;
પૂર્ણ શુદ્ધિ થતાં એની સ્વરૂપ છે પરમાત્મતા. ૩૧૪

x

x

x

The soul in its real or intrinsic nature, is
God—the Supreme Soul (Paramātmā). It being
completely purified, is manifested in its
Supremacy. 314

સંસાર અસાર કે સસાર ?

દેહ છોડી જવાનું છે એકદા સર્વ પ્રાણીને;
પછી શું કામ મોહાન્ધ અને કૂર થવું ઘટે ? ૩૧૫

x

x

x

How is Samsāra?

Every person (embodied being), one day has to depart leaving his body, then why should he be blind with delusion and be cruel ? 315

અસંયમી બની પ્રાણી લોજનાદિ પ્રવૃત્તિમાં-;
બને છે રોગનો લોગ અને દુઃખિત થાય છે. ૩૧૬

x

x

x

A person being unrestrained in eating etc.
falls a victim to many diseases and becomes
miserable. 316

આમ હાથે કરી પ્રાણી પોતાના જીવિતવ્યને-;
નાખે છે દુઃખમાં કામક્રોધલોભાન્ધતાવશાત્. ૩૧૭

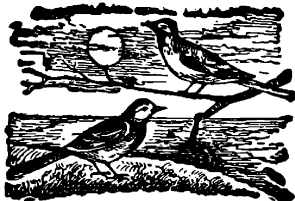
x

x

x

Thus, being blinded by lust, anger and greed,
he knowingly hurls his life into distress. 317

માટે સુખાલિલાષીએ સર્વદા રાખવી ઘટે-;
યોગ્યસંયમસમ્પન્ન સદાચરણુનિષ્ઠતા. ૩૧૮

x

x

x

Therefore a person desirous of happiness,
should be always steady in good character
endowed with fitting self-restraint. 318

અસાર પણ સંસાર સારવાળો બની શકે-;
મૈત્રી, સંયમ, સદ્વૃત્ત એ ત્રણેના સુયોગથી. ૩૧૬

x

x

x

Samsāra though looked upon unsubstantial,
turns out substantial by the co-operation of
broad friendship, self-restraint and good
character. 319

દુરાચારી જનો માટે આ સંસાર અસાર છે;
સદાચારી જનો માટે આ સંસાર સસાર છે. ૩૨૦

x

x

x

This Samsāra is unsubstantial for the bad
and substantial for the good. 320

વિદ્વત્તા ગુણવત્તાથી ચળકે છે વિશેષતઃ;
 અને એથી મનુષ્યોને આકર્ષે છે વિશેષતઃ.
 સૌજન્યહીન પાંડિત્ય મોટું પણ અસાર છે;
 સૌજન્યશાત્રી પાંડિત્ય થોડું પણ સસાર છે.

૩૨૧-૩૨૨

x

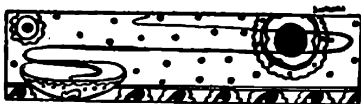
x

x

Erudition much shines and attracts the masses
 by being combined with virtuousness.

Erudition, however great it may be, is insipid, if devoid of goodness; and it (erudition) though ordinary, is valuable if beautified with goodness. 321-322

સત્સંગ

સત્સંગથી અવિદ્યાનું તમસ્ વિધ્વસ્ત થાય છે;
પડે છે પાતળો મોહ, સમ્યગ્જ્ઞાન પમાય છે.
એથી વિશુદ્ધ ચારિત્રભૂમિકાએ ચડાય છે;
ઉત્તરોત્તર કલ્યાણ સાધી મુક્ત થવાય છે.

૩૨૩-૩૨૪

x

x

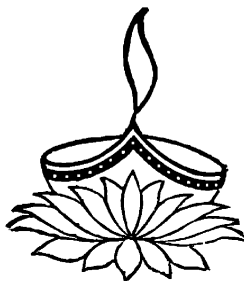
x

Company of the Good

By the company of the good the darkness of delusive ignorance is dispelled, Moha (illusory attachment) is thinned and right knowledge is obtained.

And also, thereby the highest stage of Chāritra (conduct), is ascended. Thus, through the successive development of Chāritra, is attained final emancipation. 323-324

આમ સત્સંગમાહાત્મ્ય ધ્યાનમાં રાખવું ઘટે;
ત્યજી દુઃસંગ સત્સંગપરાયણ થવું ઘટે. ૩૨૫

x

x

x

Thus, one should bear in mind the greatness of good company, and keeping away from evil company, should be devoted to society of the good. 325

રાગીના સંગથી રાગ વૃદ્ધિ પામ્યે જ નાય છે;
વીતરાગતણા સંગે વીતરાગ થવાય છે. ૩૨૬

x

x

x

Attachment or passion is increasing by the company of the passionate, while by the association with the passionless one, a man is able to ascend to the auspicious stage of life and gradually making his spiritual advancement, he finally gets free from all his passions. 326

વીતરાગતણેા સંગ એ કે એ પ્રભુની સ્મૃતિ-;
 ને એનાં ગુણનાં ગાન, ભાવના, ધ્યાનમગ્નતા. ૩૨૭

x

x

x

The company of the dispassionate one is
 thinking of him, eulogy of his virtues, reflections
 on them(his virtues) and absorption in meditation.

327

નથી જ પૂર્ણ કલ્યાણ વીતરાગ થયા વિના;
 વીતરાગ થવા માટે રાગ-દ્વેષ વિખેરવા.
 અન્તર્ગતિસામથ્યે રાગ-દ્વેષ હણાય છે;
 રાગ-દ્વેષ હણાતાં જ પરમાત્મા થવાય છે.
 વીતરાગત્વ એ સાચું દેવતત્ત્વસ્વરૂપ છે;
 અને એના જ સન્માર્ગે પૂર્ણ કલ્યાણલાલ છે.

૩૨૮-૩૩૦

One can not have absolute welfare without being passionless and to be so one should be diligently devoted to removing or thinning one's attachment and aversion;

and attachment and aversion are destroyed by the potent influence of inner wakefulness; and they being completely destroyed, one becomes the Supreme Being.

The true nature of Paramātmā or the Supreme Being, is passionlessness, and it is our chief goal and only by following the path leading to it, it is possible to reach the climax of welfare.

328-330

વીતરાગતણા માગે^૧ ચાલનાર મહામના-;
મહાવ્રતી, મહામિત્ર, મહાન્ ગુરુ ગણાય છે. ૩૩૧

x

x

x

Guru (the preceptor) is he who is fixed on the path enjoined by the dispassionate, who is observing the great vows (Mahāvratas), who is broad-minded and who is a friend of the universe. 331 -

વીતરાગે કહ્યો ધર્મ સત્યસંયમપૂર્ણ છે;
પૂર્ણ કલ્યાણને માટે એ જ ધર્મ ઉપાસ્ય છે. ૩૩૨

x

x

x

Dharma enjoined by the dispassionate, is excellent by the excellence of truth and self-restraint, and so it deserves to be performed for the sake of perfect welfare. 332

જ્ઞાનસંસ્કાર

પવિત્ર જ્ઞાનસંસ્કાર સદા સંધરવા ઘટે;
સાચું પાથેય આત્માનું કલ્યાણકર એ જ છે. ૩૩૩

x

x

x

Cultivation of Knowledge

The pure light or spirit of knowledge should be amassed. This is the true and auspicious viaticum of the soul. 333

વાર્ધકે, મરણે, રોગે જ્યારે દેહ હણાય છે-;
ત્યારે સંચિત સુજ્ઞાન સહારારૂપ થાય છે-.
આત્માને સ્વસ્થ રાખે છે, સુધારે છે મૃતિ*ક્ષણે;
અને અનન્ત કલ્યાણયાત્રા એથી સધાય છે.

૩૩૪-૩૩૫

* મરણસમય.

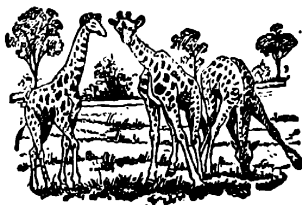
×

×

×

When the body decays at the time of old age, death and disease, then the collected pure light or spirit of knowledge becomes a support to the soul, keeps it at ease, improves its moments of death and by its means its (the soul's) happiness or welfare is accomplished for the endless time. 334-335

સારોદ્ધાર

દુઃખે ઉદ્ધવિગ્ન થા મા તું, તું +એને શરણે જઈ-;
સત્કર્મશીલ થા, એથી તારાં દુઃખો ટળી જશે. ૩૩૬

+ પરમેશ્વરને

x

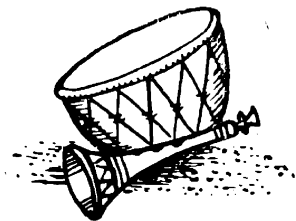
x

x

Extraction of Essence

Do not grieve in adversity; having taken refuge with Him, be devoted to good character and good actions. Hence all your miseries and pains will disappear. 336

૧એ છે અનન્તકલ્યાણ-આનન્દોદ્ધિ, વિશ્વવિત્ ;
 ૨એની ઉપાસના નક્કી થનારી સર્વદુઃખભિત્. ૩૩૭

૧ પરમેશ્વર. ૨ પરમેશ્વરની.

x

x

x

He (The Supreme) is the ocean of endless welfare as well as joy and is all-knowing. Your devotion to Him will, no doubt, rend all your afflictions and troubles.

[Trust in God and fear no one.] 337

કેવું અદ્ભુત મારાથી જેટલો xએ નજીક છે-;
સાચે, નથી જ મારાથી તેટલો નજીક હું ! ૩૩૮

x પરમેશ્વર.

x

x

x

I am not so much near to my self as He is to my self. How wonderful is it ?

[The soul is in its real nature, God-the Supreme Being-Paramātmā, but being enshrouded by the veils of attachment, hatred and delusion, it is-has been impure and for this reason it is wandering in Samsāra (mundane existence) as well as suffering misery from beginningless time. There-upon it can be clearly understood that the deluded soul is far from itself i.e. its intrinsical or divine nature.] 338

પરન્તુ સમ્યક્ ચારિત્રયોગના સુપ્રકર્ષથી—
પૂર્ણ શુદ્ધ થતાં આત્મા પરમાત્મા જ છે સ્વયમ્. ૩૩૬

X

X

X

But the soul being absolutely purified by means of the spiritual Yoga of the highest type available through the full elevation of right conduct, is itself the Supreme Soul-Paramātmā.

339

સારું રહે છે આરોગ્ય ઉચિત બ્રહ્મચર્યથી;
અને આરોગ્યના લાભે સુખલાલ પમાય છે. ૩૪૧

x

x

x

Owing to one's observance of Brahmacharya
befitting one, one gains good health and
thereby happiness. 341

સુખનું ધામ આરોગ્ય આપણે શ્રેષ્ઠ મિત્ર છે;
સદાચરણથી જે રક્ષે તે મહાભાગ ધન્ય છે. ૩૪૨

×

×

×

Health—the abode of happiness—is our best friend. He who preserves it through good conduct and good manners, is, fortunate and blessed.

342

અતિદુર્લભ આરોગ્ય તે સદૈવ રહે yદિ-;
 *યોગ્યાશનાદિના યોગે, પછી 'શુ' જોઈએ કહેા !
 શરીરે yદિ આરોગ્ય, ચિત્તમાં પણ સંભવે;
 અને એ જોડના યોગે થાય કલ્યાણસાધના.

383-388

* ଯୋଗ୍ୟ ଭୋଜନ ପ୍ରଦାନ.

x

x

x

If health—very difficult of attainment—is always enjoyed by adopting suitable food etc. and by befitting control of mind as well, then what else is to be wanted ?

If the body is healthy, the mind also is possible to be healthy; and both of them being healthy, the performance of spiritual good can be well done. 343-344

XX

નહિ દ્વેષ, નહિ સ્વાર્થ—દુર્વિચાર ધુસે નહીં—;
એની જે કાળજી રાખે તે હમેશાં સુખી જ છે. ૩૪૫

x

x

x

He is always happy who is careful to see
that no aversion to anyone and no evil thought
of selfishness, may enter his mind. 345

તારી નિન્દા કરે કોઈ તો તું દુઃખિત થાય છે-;
 તેમ જેની કરે નિન્દા તે પણ દુઃખિત થાય છે.
 આમ જાણી, અહિંસાને ધ્યાનમાં લઈ સન્મતિ-;
 ન પડે પરનિન્દામાં ધીર—ગંજીરતા ધરી.
 ‘સુધારવાનું મારું છે ઘણું, હું દોષઞ્ચક્ત છું’-;
 આમ જોનાર પોતાને, પરનિન્દા કરે નહિ.
 ખીજને નિન્દવા પૂર્વે સ્વનિરીક્ષણ જો કરે-;
 મનુષ્ય તો બચી જાય એવા દૌર્જન્ય-કર્મથી.

૩૪૬-૩૪૯

As you are distressed by being censured by some one, so the person who is censured by you (or another), becomes distressed. Knowing thus, taking into consideration Ahinsā-Dharma and being courageous as well as solemn, a considerate person does not fall into censuring others.

He who looks over himself how faulty he himself is and how much of his own he has to improve, is sure to remain far away from censuring others.

If a person introspects himself before he begins to censure another, he would cease to do such a wicked action. 346-349

વીતરાગ મહાત્મા જ એક, દોષવિમુક્ત છે-;
 બાકી સદોષ છે સર્વે એ યાદ રાખવું ઘટે.
 દોષદૃષ્ટિ ધરીને જે બીજામાં દોષ લાગશે-;
 તેનામાં વધશે દોષો, વધશે પાપબન્ધનો.
 ગુણદૃષ્ટિ ધરીને જે બીજામાં ગુણ લાગશે-;
 તે માનવ ગુણી થાશે અને સન્માર્ગ પામશે.
 બીજાના દોષ જોવાની ટેવ ભારે કુટેવ છે;
 એથી માણસ દોષોથી ઘેરાય, પટકાય છે.
 બીજાના ગુણ જોવાની સુટેવ સુખધામ છે;
 ગુણી થવાય છે એથી અને જિંએ ચડાય છે.

૩૫૦-૩૫૪

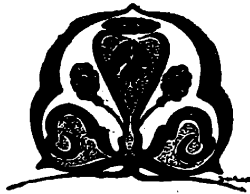
Only the dispassionate one is faultless, and all other beings are endowed with some fault or faults small or big.

He who being censorious, will find a fault or faults with others, will increase faults in himself and consequently his bondages of sins will increase. He who appreciating others' virtues, will see virtues in them, will be virtuous and attain the good path to welfare.

The habit of finding faults with others, is a very bad habit. Thereby a person is besieged with evils and badly falls down.

The good habit of seeing virtues in others, is an abode of welfare. Thereby one becomes virtuous—meritorious—righteous and goes upwards.

350-354

મનનું સ્થૈર્ય એ *સૌખ્ય, એનું અસ્થૈર્ય દુઃખ છે;
 પ્રતિકૂલદશામાં પણ +આનુકૂલ્ય જુએ મહાન્.
 ૩૫૫

* સુખ. + અનુકૂલતા.

x

x

x

The steadiness of mind is happiness, its
 unsteadiness, misery. He who perceives conve-
 nience even in inconvenience. is truly great. 355

જેવો વિશ્વાસ છે સપતણી ભીષણતા વિષે-;
તેવો વિશ્વાસ દુષ્કર્મતણી ભીષણતા વિષે-.

જાગવો જોઈએ, એ જ સમ્યગ્દર્શન જાણીએ;
એ જ ચારિત્ર સજો છે, જે અર્પે છે જ મુક્તિને.

૩૫૬-૩૫૭

x

x

x

In us so much confidence should be manifested towards the terribleness of bad or sinful actions as is towards the dreadfulness of a snake. Such a confidence is Samyag-Darshana (right understanding or perception) which forms right conduct where-by is obtained Emancipation (Moksha). 356-357

शान्तिस्तुं द्वार

ન જવું કદિ તે માગે^૧ પેદા થાય કષાય જ્યાં;
કષાયોથી ન ઘેરાય તે સદા શાન્તિમાં રહે. ૩૫૮

X

x

The Means of Peace

Never go to the place where passions are aroused. He who is not besieged by passions, always enjoys peace and happiness. 358

લિપ્ત-લિપ્ત વિચારોથી વિશ્વ વૈચિત્ર્યપૂર્ણ છે;
એમાં શાન્ત-સુધી-ધીર હોય તે જ સુખી રહે. ૩૫૬

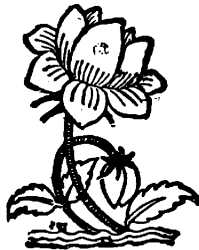
x

x

x

The universe is full of strangeness through different and diverse ideas, thoughts or beliefs; in this case he alone can be happy who is wise and remains quiet as well as courageous. 359

મહાન-નશ્વર આ દેહ, છતાં માણસ બે રહે-;
સદા સૌજન્યથી તો એ દ્વાર મોક્ષતાણું બને. ૩૬૦

x

x

x

This body is dirty and perishable, yet if a person adheres to goodness and kindness, it (the body) proves a gate of salvation for him. 360

અન્ટિમ ઉદ્ગાર

અધાયે ધર્મવાળાને આ પાંચ સુપવિત્ર છે-;
અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, અલોભતા. ૩૬૧

x

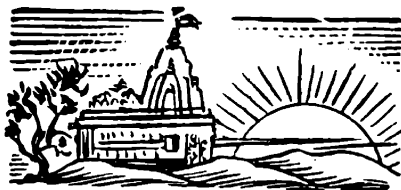
x

x

Last Word

To all religionists these five are sanctimonious: Ahinsā (non-injury), Satya (truthfulness), Asteya (non-stealing), Brahmacharya (celibacy) and Alobha (renouncement of avarice). 361

જુદા જુદા નથી ધર્મ, ધર્મ છે એક વિશ્વમાં;
એ છે અહિંસા, સૌહાર્દ, સત્ય, સન્તોષ, નમ્રતા. ૩૬૨

x

x

x

The idea that Dharmas are many and separate, is wrong; Dharma is one in the universe, and it is the performance of harmlessness, good-mindedness, truthfulness, content and gentleness.

362

વિશ્વકલ્યાણકારી આ ધર્મ જે કોઈ પાળશે-;
તે મહાભાગ સંપૂર્ણ સુખ, પાવિત્ર્ય પામશે. ૩૬૩

x

x

x

Whoever will observe this all-auspicious
Dharma, will attain perfect happiness and perfect
purity. 363

બન્ધુ અબન્ધુનો ધર્મ અને મિત્ર અમિત્રનો-;
અને અનાથનો નાથ, વિશ્વવત્સલ એ જ છે. ૩૬૪

x

x

x

Dharma (right conduct based on right perception) is a brother to the brotherless, a friend to the friendless and a protector to the unprotected. It alone is really affectionate (વત્સલ) to the universe. 364

લગવત્કૃપયા કષ્ટ સર્વથા નષ્ટ થાય છે;
ને નતેની પ્રાપ્તિના માર્ગ શુદ્ધ ચારિત્ર એક છે. ૩૬૭

+ ભગવતકૃપાની.

x

x

x

Misery is completely destroyed through the grace of God, and the means for the attainment of that grace, is only adherence to pure character firmly. 367

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

જે નમ્ર, સત્યજિજ્ઞાસુ, સત્યસ્વીકારતત્પર-;
તે પામે સત્ય ને સત્યચર્યાથી મોક્ષધામને. ૩૬૮

x

x

x

He who is modest, earnestly desirous of knowing truth and intent upon the acceptance of truth, receives truth—the auspicious good path, and by following the path, he obtains the highest status of Beatitude. 368

આશીર્વાચન

સદ્વિચારી, સદાચારી, વિશ્વબન્ધુ બધા બનો !
એ જ છે સર્વને માટે માર્ગ કલ્યાણલાભનો. ૩૬૯

x

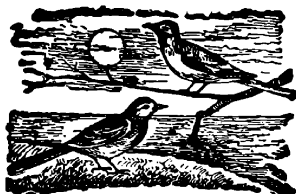
x

x

Blessings

May all be good in thought as well as in
conduct, and be friendly to all ! This is the
only path auspicious to all. 369

સુખી થાઓ ! સુખી થાઓ ! સુખી થાઓ ! બધા જનો-;
સૌહાર્દ સાધી સર્વત્ર, સતકર્મવ્યસની બની.

૩૭૦

x

x

x

May all persons be happy happy happy
having all-pervading love and being habituated
to good actions ! 370

સમાપ્તિ

આ રીતે અતિઅલ્પ બુદ્ધિબળથી કલ્યાણની સિદ્ધિનું-
આ આખ્યાન અતીવ અલ્પ કવિતા દ્વારા અહીં મેં કર્યું;
આ સ્વાધ્યાય પ્રસન્ન-શાન્ત મનથી જો થાય ને જો બને-
શ્રેયઃસાધક સાધના સતત તો બેડો અહો ! પાર છે.

૩૭૧

x

x

x

Erds

In this way, I possessed of a smattering of knowledge, said a little about the auspicious path in a few poems. If this is serenely as well as cheerfully studied and put into practice, there is all success. 371

